

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN OKURYAZARLIĞI
ALGILARI İLE ÖZ YETERLİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YUNUS MACAR

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

MERSİN

2022

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN OKURYAZARLIĞI
ALGILARI İLE ÖZ YETERLİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YUNUS MACAR

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

Danışman

Doç. Dr. Elif Nilay ADA

MERSİN

ŞUBAT - 2022

ÖZET

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN BEDEN OKURYAZARLIĞI ALGILARI İLE ÖZ YETERLİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmaya Konya ilinde resmi okullarda görev yapan (%35.8; n=107 kadın ve %64.2; n=192 erkek) toplam 299 beden eğitimi öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik Bilgi Formu”, Sum, Ha, Cheng, Chung, Yiu, Kuo, Yu ve Wang (2016) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlaması Munusturlar ve Yıldız (2020) tarafından yapılan “Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği” ile Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlaması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılan “Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği”dir. Verilerin analizinde önce betimsel istatistikler kullanılmış; daha sonra ölçekler arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için parametrik testlerden Pearson korelasyon Analizi, ikili karşılaştırmalar için Bağımsız Gruplar t-Testi, üçlü veya daha fazla karşılaştırmalar için de F Testi (ANOVA), farklılığın kaynağının belirlenmesinde ise Tukey posthoc testleri kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının yalnızca sporcu öz geçmişine göre anlamlı şekilde farklılaştığı bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer değişkenler (cinsiyet, meslek yılı, okul kademesi, okul bölgesi/yeri ve öğrenim durumu) beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları üzerinde anlamlı farklılıklar olmadığını ortaya koymuştur ($p>0.05$). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının cinsiyet ve meslek yılı değişkenlerinde sadece sınıf yönetimi alt boyutunda; sporcu öz geçmişi değişkeninde ise tüm alt boyutlarda ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer değişkenler (okul kademesi, okul bölgesi/yeri ve öğrenim durumu) beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları üzerinde anlamlı farklılıklar olmadığını ortaya koymuştur ($p>0.05$). Araştırmanın ana problemi olan beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyli ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Sonuç olarak beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları arttıkça öz yeterlik algılarının artacağı; diğer bir ifadeyle öz yeterlik algıları arttıkça beden okuryazarlığı algılarının artacağı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi, Beden Eğitimi Öğretmeni, Beden Okuryazarlığı, Öz yeterlik.

Danışman: Doç. Dr. Elif Nilay ADA, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' PERCEPTIONS OF PHYSICAL LITERACY AND THEIR PERCEPTIONS OF SELF-EFFICIENCY

The aim of this study is to examine the relationship between physical education teachers' perceptions of body literacy and their self-efficacy perceptions in terms of different variables. A total of 299 physical education teachers (35.8%; n=107 women and 64.2%; n=192 men) working in public schools in Konya voluntarily participated in the research. Data collection tools were used in the research; "Demographic Information Form" prepared by the researcher; and the "Perceived Body Literacy Scale was developed by Sum et al. (2016) and its Turkish adaptation was made by Munusturlar and Yıldız (2020); and Tschannen-Moran and Woolfolk Hoy (2001)'s Self-Efficacy Scale but it's the Turkish adaptation was made by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya (2005). In the analysis of the data, descriptive statistics were used firstly; then, Pearson correlation analysis was used to determine the relationship between the scales, Independent Groups t-Test for pairwise comparisons, F Test (ANOVA) for three or more comparisons, and Tukey posthoc tests were used to determine the source of the difference.

As a result of the analyzes, it was found that the physical education teachers' perceptions of physical literacy differed significantly only according to the athlete's sport career ($p<0.05$). Other variables (gender, professional year, school level, school district/location and educational status) did not reveal significant differences on physical education teachers' perceptions of physical literacy ($p>0.05$). The self-efficacy perceptions of physical education teachers were only in the classroom management sub-dimension in the variables of gender and professional year; but significant differences were found in all sub-dimensions and the total score of the scale in the athlete's sport career variable, ($p<0.05$). Other variables (school level, school district/location and educational status) did not reveal significant differences in physical education teachers' self-efficacy perceptions ($p>0.05$). A positive, moderate relationship was found between the physical education teachers' perceptions of body literacy and their self-efficacy perceptions, which is the main problem of the study ($p<0.05$). As a result, as physical education teachers' perceptions of body literacy increase, their self-efficacy perceptions will increase; In other words, it can be said that as self-efficacy perceptions increase, body literacy perceptions will increase.

Keywords: Physical Education, Physical Education Teacher, Physical Literacy, Self-efficacy.

Advisor: Assoc. Dr. Elif Nilay ADA, Mersin University, Institute of Educational Sciences / Department of Physical Education and Sports, Mersin.

TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim boyunca donanımlı bilgisi, yol göstericiliği ve değerli dokunuşları başta olmak üzere bu süreçte bana her zaman destek olan değerli hocam Doç. Dr. Elif Nilay ADA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında desteğini hep yanımda hissettiğim değerli annem Durdu MACAR'a ve babam İsa MACAR'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca bu süreçte deneyimleri ve tecrübeleri ile yanımda olan bütün arkadaşlarıma ve kardeşlerime teşekkür ederim.

Yunus MACAR

Şubat 2022

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	vii
KISALTMALAR VE SİMGELER	viii
1.GİRİŞ	1
1.1.ProblemDurumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	2
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Sayıtlar	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	4
17.1. Beden Eğitimi	4
17.2. Beden Eğitimi Öğretmeni	4
1.7.3.Beden Okuryazarlığı Kavramı	5
1.7.4. Öz Yeterlik	5
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAYNAK ARAŞTIRMALARI	6
2.1. Beden Eğitimi Kavramı	6
2.2. Okuryazarlık Kavramı	6
2.2.1. Beden Okuryazarlığı Kavramı	7
2.2.2. Beden Okuryazarlığı Kavramının Tarihçesi	8
2.2.3. Beden Okuryazarlığı Kavramının Bileşenleri	9
2.2.4. Beden Okuryazarlığı Gelişim Modelleri	10
2.2.5. Beden Okuryazarlığı Felsefi Zemini	11
2.2.5.1. Monizm	11
2.2.5.2. Varoluşçuluk	11
2.2.5.3. Fenomenoloji	12
2.2.6. Beden Okuryazarlığı Gelişim Dönemleri	12
2.2.6.1. Okul Öncesi Dönem	13
2.2.6.2. Temel Eğitim/İlkokul Dönemi	13
2.2.6.3. Ortaokul Dönemi	13
2.2.6.4. Genç Yetişkinlik Dönemi	13
2.2.6.5. Yetişkinlik Dönemi	13
2.2.6.6.Geç Yetişkinlik Dönemi	14
2.3. Beden Okuryazarlığı Kazandırmada Beden Eğitimi Öğretmenliğinin Rolü	14
2.4. Öz Yeterlik	15
2.4.1.Bandura'nın Öz Yeterlik Kuramı	15

2.4.2. Öz Yeterlik Süreçleri	16
2.4.2.1. Seçim Süreçleri	16
2.4.2.2. Bilişsel Süreçler	16
2.4.2.3. Motivasyonel Süreçler	16
2.4.2.4. Duygusal Süreçler	16
2.4.3. Öz Yeterlik Kaynakları	17
2.4.3.1. Performans Başarıları	17
2.4.3.2. Dolaylı Deneyimler (modelleme)	17
2.4.3.3. Sözel İkna	18
2.4.3.4. Fiziyojik ve Duygusal Durum	18
2.5. Öğretmen Öz Yeterliği	19
2.6. Beden Okuryazarlığı ve Öz Yeterlik ile İlgili çalışmalar	19
3.YÖNTEM	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme /Çalışma Gurubu	23
3.3. İşlem	24
3.4. Veri Toplama Araçları	24
3.4.1. Demografik bilgi formu	24
3.4.2. Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği	24
3.4.3. Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği	25
3.5. Veri Analizi	26
4. BULGULAR	27
5.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	35
5.1. Tartışma	35
5.2. Sonuçlar	43
5.3. Öneriler	44
KAYNAKLAR	46
EKLER	51
ÖZ GEÇMİŞ	59

TABLolar DİZİNİ

	SAYFA
Tablo 3.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	23
Tablo 3.2. Beden Okuryazarlığı ve Öz Yeterlik Ölçeklerinin Güvenirlik Katsayıları (Cronbach Alfa (α))	26
Tablo 4.1. Beden Okuryazarlığı ve Öz Yeterlik Ölçeklerinin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları	27
Tablo4.2. Beden Okuryazarlığı, Öz Yeterlik Ölçekleği ve Alt boyutlarının Normallik Testi (Çarpıklık ve Basıklık)Sonuçları	27
Tablo 4.3. Öz Yeterlik ve Beden Okuryazarlığı Ölçekleri Arasındaki Korelasyon Analiz Sonuçları	29
Tablo 4.4. Beden okuryazarlığı Ölçeği Cinsiyet Değişkeni t testi Sonuçları	29
Tablo 4.5. Beden Okuryazarlığı Ölçeği Meslek Yılı Değişkeni Anova Testi Sonuçları	29
Tablo 4.6. Beden Okuryazarlığı Ölçeği Okul Kademesi Değişkeni t Testi Sonuçları	29
Tablo 4.7. Beden Okuryazarlığı Ölçeği Okul Bölgesi/Yeri Değişkeni Anova Testi Sonuçları	30
Tablo 4.8. Beden Okuryazarlığı Ölçeği Öğrenim Durumu Değişkeni t Testi Sonuçları	30
Tablo 4.9. Beden Okuryazarlığı Ölçeği Sporcu Öz Geçmişi Değişkeni t Testi Sonuçları	31
Tablo 4.10. Öz Yeterlik Ölçeği Cinsiyet Değişkeni t Testi Sonuçları	31
Tablo 4.11. Öz Yeterlik Ölçeği Meslek Yılı Değişkeni t Testi Sonuçları	31
Tablo 4.12. Öz Yeterlik Ölçeği Okul Kademesi Değişkeni t Testi Sonuçları	32
Tablo 4.13. Öz Yeterlik Ölçeği Okul Bölgesi/Yeri Değişkeni t Testi Sonuçları	32
Tablo 4.14. Öz Yeterlik Ölçeği Öğrenim Durumu Değişkeni t Testi Sonuçları	33
Tablo 4.15. Öz Yeterlik Ölçeği Sporcu Öz Geçmişi Değişkeni t Testi Sonuçları	33
	SAYFA

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil1. Beden okuryazarlığını oluşturan temel unsurlar	9
Şekil 2. Beden okuryazarlığı gelişim modeli	10

KISALTMALAR VE SİMGELER

Kısaltma/Simgel : Tanım

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

AFA : Açımlayıcı Faktör Analizi

Akt. : Aktaran

Ark. : Arkadaşları

BESYO : Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu

DFA : Doğrulayıcı Faktör Analizi

Vb : Ve benzeri

SPSS : Statistical Package for Social Sciences

UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

---

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, problem cümlesi ve alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar alt başlıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar dünyaya geldiği andan itibaren birçok beceri ve davranışı öğrenmeye başlar. Aynı zamanda insanlar teknolojinin, kültürün, sosyal hayatın, eğitimin ve sağlıklı yaşamın giderek gelişen, yenilenen yapısına uyum sağlayabilmek için farklı becerilere ve yeterliliklere ihtiyaç duymaktadır. Bireyin ihtiyaç duyduğu becerileri ve davranışları kazanabilmesinin en iyi yolu genel ifadeyle eğitimidir. Eğitim sisteminin işleyişini ve gelişimini belirleyen en önemli kaynak ise öğretmendir. Öğretmeden beklenen; alanında yeterli bilgi ve becerilere sahip olması ve öğrencilerin öğrenmelerine katkı sağlamasıdır (Dönmez, 2017; Özkul, 2021).

Eğitim bireylerin öğrendiği davranışları uygulamasına, disiplinli ve sorumluluk sahibi olmasına, bedensel ve ruhsal iyi oluşlarına katkı sağlamaktadır (Hergüner, Arslan ve Dündar, 2002). Bu anlamda beden eğitimi öğretmenlerinin eğitimdeki yeri her zaman ayrı ve önemli görülmektedir. Kendini geliştiren ve yeterli donanıma sahip olan beden eğitimi öğretmeni yeterli hareket becerilerine, beden eğitimi konusundaki gerekli bilgilere, güçlü iletişim becerilerine, sosyal becerilere ve sağlıklı yaşam için spor anlayışına sahip olması gerekir. Beden eğitimi öğretim programlarında öneminden sıkça bahsedilen beden okuryazarlığı kavramının beden eğitimi öğretmenlerinin yaklaşımları ve programın uygulanmasında oldukça önemli yere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Pedagojik yaklaşımlarla birlikte öğretmenlerin bir konuya ilişkin görüş ve tutumları, öğrencilerde istenilen davranışın ortaya çıkmasında beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlık düzeylerinin önemini göstermektedir (Munusturlar ve Yıldız, 2020).

Beden eğitimi öğretim programında yer alan kazanımların öğrencilere aktarılması konusunda özellikle sağlıklı yaşam ve fiziksel aktivite ile ilgili kazanımları aktarmak için beden okuryazarlığı kavramının öğretim programlarına alınması ve yaygınlaştırılması gereklidir. Dünyada giderek artan aşırı kiloluluk ve obezite sorunlarının üstesinden gelebilmek için birçok ülkenin ortaya koyduğu mücadele ve uyguladığı politikalar bulunmaktadır. Kanada, Amerika ve İngiltere gibi ülkeler beden okuryazarlığı kavramının önemini kavramış ve benimsemiştir. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (2015) Fiziksel aktiviteyi beden eğitimi ve sporun ana odak noktası şeklinde ele alarak beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencilerin sağlığından sorumlu olması gerektiğini hatta beden okuryazarlığını ölçmek için bir araç geliştirmesinde çok önemli olacağını ifade etmiştir. Son yıllarda gelişmiş ülkelerde (ABD, İngiltere, Kanada) beden eğitimi programlarının öğrenciye kazandırılmasında öğretmenlerin

seçtiği etkinliklerin ve eğitsel uygulamaların son derece önemli olduğu ifade edilmiştir (Silverman ve Mercier, 2015). Hatta bu gelişmiş ülkelerde bile beden eğitime ayrılan süre, sınıfların kalabalık olması, öğretmenlerin eğitsel uygulamalara verdiği önem, beden okuryazarlığına yönelik kazanımlara engel olduğu düşünülürken, öğretmenlerin mesleki yeterlikleri ile bu sorunların üstesinden geldiği ispatlanmıştır (Castelli ve Rink, 2003).

Roetert ve Jefferies (2014) beden okuryazarlığı kavramının bireyin kendine güven ve benlik algısında meydana gelen artışla doğru orantılı olduğunu söylemektedir. Kendine güvenen bireylerin hareket gelişimi arttıkça ve beden okuryazarlığı düzeylerinin de artış göstereceği düşünülebilir. Aynı zamanda beden eğitimi öğretmenlerinin sahip olduğu fiziksel anlayış ve yetenekleri aktarabilmeleri konusunda öz yeterlik algılarında oldukça önemli olduğu söylenebilir (Mandigo, Francis, Lodewyk ve Lopez, 2009; Whitehead, 2010).

Temel hareketleri ortaya koyma, zihinde var olan fikir ve amaçları gerçekleştirmek için beden yetenekli ve becerikli olması gereklidir. Bireyin bu gereklilikleri ortaya koyabilmesinde öz yeterlik inancının da etkili olacağı düşünülmektedir. Çünkü öz yeterlik, bireyin bir davranışı veya hareketi gerçekleştireceğine olan inancı olarak ifade edilmiştir (Bandura, 1994). Tüm bu durumlar göz önüne alındığında beden okuryazarlığı ve öz yeterlik kavramları öğretmenlerin ortaya koyacağı davranışların, öğrencilere kazandırmayı amaçladığı becerilerin ve beden eğitimi dersinin temel amaçlarının gerçekleştirilmesinde birbirinin tamamlayıcısı olarak değerlendirilebilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Konya ilinde bulunan ve resmi okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Diğer yandan öğretmenlerin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algılarının bazı demografik değişkenlere göre (cinsiyet, meslek yılı, okul kademesi, okul bölgesi/yeri, öğrenim durumu ve sporcu özgeçmiş) incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasında ilişki var mıdır?

- 1.** Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- 2.** Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları meslek yılına göre farklılaşmakta mıdır?
- 3.** Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları okul kademesine göre farklılaşmakta mıdır?

4. Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları okul bölgesine/yerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları öğrenim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
6. Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları sporcu öz geçmişine göre farklılaşmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Beden okuryazarlığı dünya çapında beden eğitimi, fiziksel aktivite ve spor tanıtımının ana odak noktası haline gelmiştir (Chen ve Sun, 2015; Chen, 2015). Dünyada, yönetimler tarafından beden okuryazarlığı eğitimine yapılan yatırımlar, beden okuryazarlığının öneminin kavranmasıyla beraber gittikçe artmaktadır (Giblin, Collins ve Button, 2014). Bu nedenle bireylerin beden okuryazarlığının artırılmasıyla birlikte hareketli bir yaşam tarzının benimsenmesi sağlanarak hem sağlık alanında yapılan harcamalar hemde sağlık problemlerinin azalması sağlanacaktır (Keegan, Keegan ve Daley, 2013). Penney ve Chandler (2000) beden eğitiminin bireylere belli hareketleri öğretmenin yanında beceri ve yetkinlikleri öğretmek ile ilgili bir faaliyet olduğunu savunmuşlardır. Beden eğitimi öğretmenlerinin görevi sadece öğrencilerin sporda nasıl başarıya ulaşacağına odaklanmak değil, öğrencilerin kendi gelişimlerine göre hangi becerileri kazanmaları gerekiyorsa fiziksel aktiviterlerle onu kazandırmaktır.

Beden okuryazarlığının gelişmesi için bireyin aktif olması beden eğitimi öğretmeni tarafından sağlanmalıdır. Farklı zeka alanlarına sahip çocukların eğitimi için beden okuryazarlığı önemli olmakla birlikte beden eğitimi dersinin de en önemli amaçlarından biridir. Beden okuryazarlığı gelişmiş bireylerde motivasyon, fiziksel yeterlilik, çevre ile etkili iletişim becerileri üst seviyededir (Demir, 2020). Bununla birlikte beden okuryazarlığı gelişen bireylerin öz yeterlik algılarının da aynı doğrultuda gelişeceği düşünülebilir. Dolayısıyla öz yeterlik, bilgi, yetenek ve beceri gibi değişkenlere ulaşmada bir aracı görevi görür bu değişkenler arasında bağlantı kurarak etkili ve verimli bir çalışma ortaya sunar (Pajares ve Miller, 1994).

Kendisinde gerekli yeterlikler olmasına rağmen birey bazen bu yeterliklerin farkına varmayabilir, dolayısıyla birey beklentiler dahilindeki belirli becerileri bile ortaya koymayabilir. Bireyin bu becerileri yapabilmesi, onun belirli yeterliklere sahip olması gerektiğinin farkına varması ile gerçekleşir. Yani birey gerekli öz yeterlik inancına sahip değilse öğrenilen bilgi, beceri ve yetenekleri hiç kullanmayabilir ve genelde başarısız olur (Bandura, 1989).

Bu noktadan hareketle bireylerin erken yaşlarda yetenek seçiminde, fiziksel aktivite ve sağlıklı yaşam için öz yeterlik algılarının gelişmesinde beden eğitimi öğretmenlerinin rolünün bu noktada hayati bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bu düzeyde bir farkındalığın

gelişebilmesi için öncelikle beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı ve öz yeterlik algılarının bireylere model olacak düzeyde olması gereklidir. Ülkemizde beden okuryazarlığı kavramı konusunda yol gösterici düzeyde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle beden okuryazarlığı konusunda farkındalık oluşturulması özümsemesi ve model öğretmen yetiştirilebilmesi açısından bu araştırma önemli görülmektedir.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılım sağlayan olan öğretmenlerin soruları dikkatli bir şekilde okuduğu , verdikleri cevapların samimi ve içten olduğu varsayılmıştır.

2. Seçilen örneklem grubunun araştırma evrenini temsil eder nitelikte olduğu varsayılmıştır.

3. Seçilen araştırma yönteminin; bu araştırmanın amacına, konusuna ve problem cümlelerine uygun olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2021 yılında Konya ilinde bulunan ortaokul ve lise kademesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır.

2. Araştırma sürecinde elde edilen veriler, ulaşılan kaynaklarla sınırlıdır.

3. Araştırma resmi okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

17.1. Beden Eğitimi

Bireyin beden ve ruh sağlığının her yönden gelişmesi için yapılan hareketler bütününe beden eğitimi denir (Kuter ve Kuter, 2012). Aynı zamanda Vücudu her yönden geliştirmeyi amaçlayan eklem ve kasların dengeli ve kontrollü bir şekilde gelişmelerini sağlayan ve fiziki gücü en iyi şekilde kullanarak organların kontrolünü ve düzenli bir şekilde hareket etmesini sağlayan bir faaliyet sistemidir (İnal, 1998). Eğitim sistemimizde ve okullarımızda yer alan beden eğitimi; öğrencilerin fiziksel aktivite ve etkinliklerle bireysel gelişimlerini en üst düzeye çıkarmasına yardımcı olur. Beden eğitimi, eğitim öğretimin ayrılmaz bir parçası olarak düşünüldüğünde eğitim ve öğretimin amacına ulaşmada giderek artan bir öneme sahip olduğu ifade edilmiştir (Demir, 2020).

1.7.2. Beden Eğitimi Öğretmeni

Beden eğitimi öğretmeni; spor yeteneği olan, sağlam bir vücut yapısına sahip olan, spora karşı alakalı ve iyi bir düzeyde öğrenme ortamı oluşturabilen, mesleği ile ilgili gelişmeleri takip eden, iyi bir iletişime sahip olan, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini anlayabilen ve görevinin gereklerini titizlikle yerine getiren kişidir (Ünlü, 2008). Beden eğitimi öğretmeni, öğrencilerin

çok yönlü gelişimini ve dersin kazanımlarına ulaşmalarını sağlamak için en uygun modeli, stratejiyi, yöntem ve stilleri kullanmalıdır (MEB, 2018).

1.7.3. Beden Okuryazarlığı

Beden okuryazarlığı kavramının tanımını ilk yazılı olarak ifade edenlerden birisi morrison'dur. İyi bir bedensel okuryazarlığa sahip olan bireyin yaratıcı, geniş ve güçlü hayal gücüne; hareketlerde dışavurumcu ve açık, yararlı, yetkin, verimli ve çok yönlü bir yeteneğe sahip olması gerektiği şeklinde tanımlanmıştır (Wall ve Murray, 1994). Aynı zamanda beden düşünce ve amaçları gerçekleştirmek için bir araç olduğunu ve bedenin hem becerikli hemde hünlerli olması gerektiği ifade edilmiştir (Mandigo ve diğ., 2009; Sum ve diğ., 2016). Bir diğler tanıma göre beden okuryazarlığı, bireylerin yaşam tarzı ile bütünleşen belirli bedensel amaçları ortaya çıkarmak için gerçekleştirilen bir yönelimdir (Whitehead, 2010). Mandigo ve diğ. (2009) ise bireylerin kendine güveni, sosyal, duygusal ve çok yönlü fiziksel becerilerini sergileyebilmesi olarak ifade etmiştir.

1.7.4. Öz yeterlik

Bandura öz yeterlik kavramını ele alırken, bireyin belirli bir alanda ve görevde başarılı olabilmek için ortaya koyacağı yeteneği istenilen davranışa dönüştürebilmesi; aynı zamanda bireyin bir performansı ortaya koyabilmek amacıyla gerekli etkinlikleri organize ederek belirlenen hedefi başarılı ve istekli bir şekilde gerçekleştirme donanımına olan inancı olarak ifade etmiştir (Bandura, 2002; Bandura, 1997). Diğler bir tanıma göre öz yeterlik bireyin yeni karşılaştığı olaylar karşısında ne kadar başarılı olacağı ile ilgili bireysel çıkarımlarda bulunması olarak ifade edilmiştir (Tschannen- Moren ve Hoy, 2001). Bu tanımlarla birlikte öz yeterlik kavramı bireyin karşılaştığı durum ve olaylara karşı ortaya koyacağı performansına olan inancı olarak tanımlanabilir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE KAYNAK ARAŞTIRMALARI

2.1. Beden Eğitimi Kavramı

Beden eğitimi organizmanın hareket, fiziksel etkinlik, aktif ve sağlıklı yaşam için gerekli becerileri ortaya koyarken aynı zamanda bedensel ve zihinsel dengeyi oluşturur. Beden eğitimi bireyin kendini bedenle ifade edebilmesine yardımcı olmaktadır. Eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçası olarak görülen beden eğitimi, öğrenci ve öğretmen arasında gerçekleştirilen öğrenme ve öğretme faaliyetlerinde önemli düzeyde etkili olduğu söylenebilir. Beden eğitimi kültürel, fiziksel, davranışsal, kişilik vb. tüm alanlarda bireyin hayatını şekillendirebilir. Tüm bu özellikleri ve yeterlikleri öğrenciye aktarmak için aynı zamanda beden eğitimi öğretmenin de bu özelliklere sahip olması gereklidir (Kuter ve Kuter, 2012). Yenilenen yapılandırmacı eğitim anlayışıyla birlikte beden eğitimi eğitim programlarında öğrencilerin daha aktif ve özgün davranışlar sergilemesine, donanımlı kişiliğe ve bireysel becerileri geliştirmesine ve bu becerilerin yeni öğrenmelere aktarılmasına önem verildiği görülmektedir (MEB, 2018). İnsanlar eskiden yaptığı işleri, çoğunlukla kendi bedenini kullanarak gerçekleştirirken günümüzde teknolojinin etkisiyle bu durum hareketsizliğe ve pasif beden anlayışına yol açmıştır (Akt. Korucu, 2004; Açıkada ve Ergen, 1990). Bunun sonucu olarak günümüzde ortaya çıkan aşırı kiloluluk, obezite, diyabet, eklem ve kas rahatsızlıklarının giderek arttığı görülmektedir. Bu problemlerin üstesinden gelebilmek için eğitim ve sağlık alanlarında beden eğitimi programları aracılığı ile etkili politikalar uygulanmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

Beden eğitimi dersinin insan hayatındaki yerinin oldukça önemli olduğu görülmektedir. Beden eğitiminin çok yönlü yapısı, bireyin sosyal hayata hazırlanması, sorunların üstesinden gelmesi, sosyal davranışlarını geliştirmesi, sportif etkinliklere katılması ve bunlarla ilgili sorumluluk alması eğitimli bir toplum yapısının oluşmasına katkı sağlayacaktır (Mosston ve Asworth, 2004). Eğitim bütüncül olarak düşünüldüğünde disiplinli ve sorumluluk sahibi, yaratıcı ve üretken, bedensel ve ruhsal sağlığa sahip bireyler olmaya katkı sağlar. Bu durumlar göz önüne alındığında beden eğitimi dersinin farklı olduğu ve beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim kurumlarındaki konumu gereği önemli yere sahip olduğundan dolayı diğer branş öğretmenlerinden farklı olması gereklidir (Akt. Hergüner, Arslan ve Dündar, 2002; Özyiğit ve Koç, 1993). Okullarımızda uygulanan beden eğitimi ise, belirli bir düzen içinde çalışan insan vücudunun bedensel, ruhsal, sosyal ve kişisel yönlerden gelişebilmesi için verilen beceri, davranış ve hareket eğitimi şeklindedir (Akkoyunlu, 1996). Sonuç olarak beden eğitimi organizmanın bedensel etkinlikler yoluyla tüm yönden gelişmesi olarak tanımlanabilir.

2.2. Okuryazarlık Kavramı

Eğitim sistemleri kaynakları incelendiğinde bu kaynaklar içerisinde öğrenci ve öğretmenin eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu görülmektedir. Öğretmenler; öğrencileri

tanyabilmek, yeteneklerini ve becerilerini keşfetmek için birçok yönden mesleki olarak kendilerini yeterli ve donanımlı hale getirmeleri eğitim ve öğretim açısından oldukça önemlidir (Dağlıoğlu, 2010). Bu özelliklere sahip olan öğretmenler aynı zamanda kendi kişisel yeterliklerini, donanımlarını ve eksikliklerini fark edip kendi becerilerini geliştirebilirler. Başarılı bir öğretmenin, kendini ve öğrenciyi her açıdan tanıyabilmesi için iyi bir okuryazarlık düzeyine sahip olması gerekir.

Önal (2010), içinde bulunduğumuz bilgi ve teknoloji çağında, toplumu oluşturan bireylerin okuryazar olmalarının eğitim aracılığı ile bilgiye ulaşmada, bilgiyi doğru biçimde kullanmada bireyin kendisinin ve çevresinin bilgi ve becerisinin artmasında oldukça önemli olduğunu ifade etmektedir. Kurudayıoğlu ve Tüzel (2010) okuryazarlık kavramının bir anlamlandırmaya ve derecelendirmeye yönelik bir kavram olduğunu; sadece belli zemine yazılan ifadelerden değil insanın üzerinde düşünebileceği bilgi, beceri ve sosyal değerlerin tamamını oluşturduğunu ifade etmektedir.

UNESCO (2006) ise okuryazarlık kavramını; farklı yazılı kaynakları ve kayıtları kullanarak doğru tanımlama ve bu tanımlamaları anlama, türetme, birleştirme, iletişimde verimli şekilde kullanma, hesaplama becerisi olarak tanımlamıştır. Genel olarak okuryazarlık kavramı "*Toplum tarafından anlamlı hale gelen iletişimsel simgelerin etkili ve doğru şekilde kullanılma becerisi*" olarak ifade edilmiştir (Kellner, 2001; Kress, 2003).

Okuryazarlık kavramı her geçen gün yeni olgular ile tanımlanmaktadır ve bu tanımların giderek artarak devam edeceği söylenebilir. Medya ile ilgili bir okumadan bahsedildiğinde medya okuryazarlığı, bilgisayar ve teknolojiye yönelik bir okumadan bahsedildiğinde bilgisayar okuryazarlığı, kültüre ilişkin bir okumadan bahsedildiğinde kültür okuryazarlığı, sağlık ile ilgili bir okumadan bahsedildiğinde sağlık okuryazarlığı, bedensel okumaya dair okumadan bahsedildiğinde, beden okuryazarlığı vb. okuryazarlık türleri olarak tanımlanmaktadır (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010).

2.2.1. Beden okuryazarlığı Kavramı

Beden eğitimi dersi ile ilgili içeriklere bakıldığında; temel hareket becerilerinin kazandırılması, spor branşlarının temel düzeyde uygulanması, sağlıklı yaşam ve sosyal becerilerin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır. Beden okuryazarlığı kavramının beden eğitimi kapsamında öğrenciler için gerekli beceri ve yönelimlerin kazandırılması konusunda öğretmenlerin temel yeterliliklerinden biri olması gerekmektedir (Demirhan, Edginton, Mingkai ve Edginton, 2010). Sağlıklı yaşam ve aktif hayat ile doğrudan ilişkili olan beden okuryazarlığı kavramı hareket becerilerinin gösterilmesinde açık-net, yaratıcı, hedefe yönelik yetenekli ve çok yönlü olmalıdır (Wall ve Murray, 1994).

Castelli, Barcelona ve Bryant (2015)'ın beden okuryazarlığının kazandırılması için uygulanan; Bütüncül okul yaklaşımının benimsenmesi, pedagojik yaklaşımların benimsenmesi, beden okuryazarlığını destekleyici ortamların oluşturulması, öğretmenlerin bir konuya yönelik görüş ve uygulamaları gibi stratejiler ile birlikte öğrencilerde istenen davranışı kazandırmada beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlık düzeylerinin önemli olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte beden eğitimi dersi öğretim programlarında beden okuryazarlığının öğretmenler tarafından etkili ve doğru şekilde uygulanması oldukça önemlidir (Munusturlar ve Yıldız, 2020).

Ülkemizin genç nüfus oranının birçok ülkeye göre fazla olmasına rağmen spor alanında ki başarıları ve sağlıklı toplum bilincinin oluşmasında bu dinamik nüfusun getirdiği avantajları kullanamadığımız görülmektedir. Bu durumdan hareketle ülkemizde fazla kiloluk ve obezite oranına bakıldığında Türkiye'de obez bireylerin sayısı geçen yıllara göre artarak nüfusun yüzde 21.1'ini oluşturmaktadır (TÜİK, 2019). Sağlıklı bir nesil için fiziksel aktivite alışkanlığı konusunda da birçok ülkeden geri kaldığımız görülmektedir. Bu durumun üstesinden gelebilmek için özellikle beden eğitimi alanında beden okuryazarlığı kavramının önemine vurgu yapılarak gerekli eğitimlerle desteklenmelidir.

2.2.2. Beden Okuryazarlığı Kavramının Tarihçesi

Beden okuryazarlığı kavramı son yıllarda birçok alanda hem kullanım hem de popülerlik kazanan bir kavram haline gelmiştir. Beden okuryazarlığı terimi ilk olarak yaklaşık 83 yıl önce ABD beden eğitimi alan yazında yer almıştır (Robinson, Randall ve Barrett, 2018). Ancak bu kavramın o yıllarda kendine bir çıkış noktası bulamadığı veya benimsenmediği için kavramdan öteye geçemediği görülmektedir. Ortaya çıkışından yaklaşık yarım asır sonra beden okuryazarlığının tanımı 1969'da Ruth Morrison tarafından yapılmıştır, bu tanıma göre beden okuryazarlığı bireyin yalnızca aktif olarak harekete geçmesi değil aynı zamanda yeterli ve yaratıcı olarak hareket edebilmesidir (Lysniak, 2020).

Beden okuryazarlığı kavramına birçok alanda farklı yazarlar tarafından tanımlar getirilmiştir ancak bazıları iletişim veya bir dil biçimi olarak hareketle ilgilenmiştir (Whitehead, 2013a s. 21). Yıllar önce ortaya çıkmış olmasına rağmen bu kavram sistematik olarak ele alınmamış ve geliştirilememiştir. İnsan yaşamındaki önemi açısından somutlaşmış boyutlarını savunan felsefi tartışmaların 1990'lı yıllarda Whitehead tarafından başlatıldığı söylenebilir (Whitehead, 2013a s. 22). Whitehead bu tartışmaların beden okuryazarlığı kavramına katkıda yetersiz olacağı endişesini yaşamış ve bu kavramın doğumdan ölüme kadar olan yaşam boyu hareket yetkinliğini savunmuştur. Whitehead (2013)'a göre beden okuryazarlığı kavramının ortaya çıkmasında etkili olan nedenler şöyle belirtilmiştir;

- a-) Bireyin çevreyle etkileşiminin kişisel gelişimine (duyuşsal, fiziksel, psikolojik) katkı sağlaması
- b-) Hareket gelişiminin önemsenmemeye başlanması (hareketsiz eğlence arayışı)
- c-) Yaşam boyu fiziksel aktiviteye katılımda azalmanın görülmesi (Obezite ve strese bağlı hastalıkların artması).
- d-) Çoğu ülkede beden eğitimi derslerinin performans odaklı (kazanma veya kaybetme) olarak kabul görmeye başlanması (Akt. Taş ve Altunsöz, 2021; Tompsett ve diğ., 2014).

Tüm bu nedenlerin etkileriyle birlikte sonraki yıllarda hareketsiz yaşam tarzını (spor yapmayan bireyler) azaltmaya ve dünyanın en büyük sağlık sorunlarından biri haline gelen obezite ile mücadele etmek için kullanılmaya başlanmıştır (Akt.Taş ve Altunsöz, 2021;Tompsett ve diğ., 2014). Sonuç itibariyle beden okuryazarlığı kavramının birçok ülkede (Kanada, Galler, ABD) eğitim, spor ve sağlık alanında görülme sıklığı artmıştır. Yine bu doğrultuda 1990'lı yıllarda literatüre bakıldığında beden okuryazarlığı ile ilgili çok az çalışma yer alırken 2013 yılından sonra bu sayıda artış gözlenmiştir (Pot, Whitehead ve Durden-Mayer, 2018; Whitehead, 2007).

2.2.3. Beden Okuryazarlığı Kavramının Bileşenleri

Beden okuryazarlığı kavramı kendisini oluşturan temel unsurlarla beraber düşünülerek bütüncül olarak ele alınmalıdır. Yapılan veya yapılacak olan hareket, fiziksel aktivite bir amaca dayandırılmalıdır. Beden okuryazarlığı modelinde ortaya konulacak olan davranışların fiziksel, sosyal veya psikolojik alanlardan bağımsız olmasının düşünülemediği ifade edilmiştir (Dudley, 2015). Bireylerin gözlemlenebilir davranışlarında kanıta dayalı öğrenmeler yoluyla değerlendirilen dört temel unsur ele alınmıştır. Bunlar;

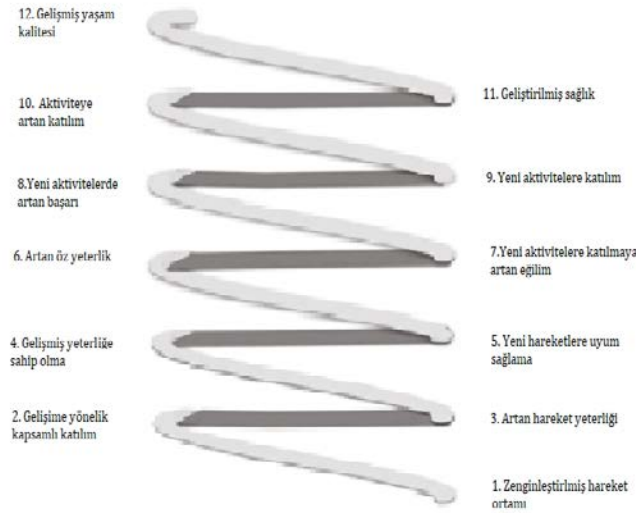

Şekil 1. Beden okuryazarlığını oluşturan temel unsurlar.

Beden okuryazarlığı kavramının temel bileşenlerine bakıldığında motivasyon, hareket yetkinliği, kişisel ve sosyal özellikler ve hareket stratejileri kavramları yer almaktadır, bu kavramların beden okuryazarlığı ölçeğinin içeriği ile de yakından ilişkili olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla bu kavramlar birbirinin tamamlayıcısı olarak ele alınabilir (Dudley, 2015; Whitehead, 2010). Whitehead'ın beden okuryazarlığı tanımıyla tutarlı olarak, bu dört temel ögeyi bir araya getirmek ancak öğrencilerin motivasyon ve ilgilerinden başlayarak öğrencileri kendi ilgi alanları ve dolayısıyla öğrenmeleriyle ilişkilendirmeye çalışarak başarılabilir (Dudley, 2015). Örneğin, birey fiziksel aktivite esnasında başarılı performans ortaya koyduğunda pozitif benlik duygusu ve yüksek özgüvene sahip olacaktır. Yine kişisel ve sosyal becerilerle beraber güçlü iletişim becerilerine sahip bireylerin yüksek motivasyon düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Ya da bu özelliklerin gelişmesi bireyi hem çevre ile etkileşim konusunda hemde kendine güven konusunda gelişmesine yardımcı olacağı kuvvetle muhtemeldir (Munusturlar ve Yıldız, 2020; Taş ve Altunsöz, 2021).

2.2.4. Beden Okuryazarlığı Gelişim Modeli

Beden okuryazarlığı kavramının ortaya atılan geniş eylem kapsamı ve sayısız faydaları göz önüne alındığında disiplinler arası bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bireyin beden okuryazarlığı gelişimini devamlı artıran veya geliştiren bir dizi hareket becerileri ve fiziksel aktivitelere katılımın bireyin sağlık ve yaşam kalitesinde kalıcı gelişmelere dönüştürecektir. En önemlisi, iyileştirilmiş yaşam kalitesini önceden edinilen beden okuryazarlığı ile birlikte fiziksel dünya ile devam eden bir iletişim döngüsünün ürünü olarak görülür (Jurbala, 2015).

Şekil.2. Beden Okuryazarlığı (Fiziksel okuryazarlık) gelişim modeli (Jurbala, 2015)

Şekil 2.' de önerilen bir beden okuryazarlığı geliştirme döngüsüdür. Adımlar arasındaki varsayımsal bağlantılar deneysel olarak doğrulamaya tabidir veya hareket fırsatlarına erişim veya katkıda bulunan yaşam tarzı faktörleri gibi sosyal faktörlere bağlıdır. 1'den 5'e kadar olan adımlar arasındaki bağlantıların kurulması hareket bilimleri için, 5'ten 8'e psikoloji için ve 8'den 12'ye sosyal bilimler için bir araştırma modeli olarak düşünülebilir (Jurbala, 2015).

2.2.5. Beden Okuryazarlığı Felsefi Zemini

Beden okuryazarlığının felsefi zemini monizm, varoluşçuluk ve fenomenoloji yaklaşımlarından oluşmaktadır (Whitehead, 2010). Bu üç felsefi yaklaşım bireyin fiziksel, zihinsel ve duyuşsal potansiyellerini şekillendirmektedir. Beden okuryazarlığı açısından bu felsefi zemin insanın beden ve zihin gibi farklı boyutlarının olduğunu kabul eder ancak bunları birbiriyle ilişkili bir bütün olarak ele alır (Whitehead, 2001). Beden eğitimi ve spor açısından bireyin beden okuryazarlığı kavramını anlama ve uygulama bağlamında beden okuryazarlığının felsefesini iyi anlaşılması önemlidir.

2.2.5.1. Monizm: Düalizm insanı zihinsel ve bedensel olarak iki boyutta ele alır ve zihnin bedenden daha önemli olduğunu beden zihni yaşatmak için önemli olduğunu savunur. Monizm insanın farklı boyutları ile beraber bir bütün olarak ele almayı savunan bir yaklaşımdır (Akt. Pot ve diğ., 2018; Stubenberg, 2011). Bu farklı boyutlar birbirinden bağımsız olarak düşünülmemelidir. Hareket, iletişim kurma, düşünme gibi fiziksel, sosyal ve zihinsel alanları bir bütün olarak kabul edilir (Whitehead, 2001). Monizmden hareketle snaptik bir aktivite bedensel açıdan düşünüldüğünde, düşünmek de bir bedenin bir fiziksel aktivitesi olarak

değerlendirilebilir. Bu nedenle “fiziksel aktivite” yerine “bedenselleştirilmiş faaliyetler” terimi kullanılabilir. Monizm açısından insanın deneyimlerinin benliğini meydana getirdiğini ve her deneyimin anlamı bireye özgüdür (Akt. Pot ve diğ., 2018; Tamboer, 1992; Jurbala, 2020). Beden eğitimi dersinde de öğrenciler fiziksel aktivite yoluyla kendine özgü bedensel okuryazarlık anlayışı geliştirirler (Pot ve diğ., 2018).

2.2.5.2. Varoluşçuluk: Varoluşçuluk; bireyin çevresi ile etkileşimi sayesinde kendini gerçekleştirdiği görüşünü savunur (Whitehead, 2001). Bu etkileşimler ne kadar zengin ve çeşitli olursa, insan potansiyelini o kadar geliştirir (Merleau-Ponty, 2013). Varlığımızın doğası, yaşadığımız farklı ortamlarda sahip olduğumuz deneyimlerin bir sonucudur. İnsan çevresindeki dünyayı tanıdıkça ve eylemde buldukça farklı yeteneklerini keşfeder (Pot ve diğ., 2018). Bu yüzden etkileşim yaşamın ve gelişimin anahtarıdır. Bu, aynı zamanda öğrenmenin hareketi geliştirmesi için anlamlı olmasından dolayı, hareket becerilerini öğrenmeyi de sağlar. Örneğin; şişirilmiş bir balonu yakalamak ile içerisinde su olan bir balonu yakalamak farklı motor sistemlerin çalıştırılmasını gerektirir. Çevre ile bireyin etkileşimi hareket becerileri ile ilişkilidir. Beden eğitimi ve spor dersinin de bireyin bu etkileşimini sağlayan bir içeriğe sahip olması gerekir. Yapılan hareketin amacına göre birey harekete farklı anlamlar yükler. Örneğin resmi bir futbol karşılaşmasında oynadığı futbol ile parkta hoş vakit geçirmek için oynadığı futbol birey için aynı anlamı taşımayacaktır (Pot ve diğ., 2018).

2.2.5.3. Fenomenoloji: Fenomenoloji bireyin yaşadığı deneyimleri yorumlama anlayışıdır (Whitehead, 2010). Fenomenologlar bu kavramının hem monizm’den hem de Varoluşçuluktan inşa edilerek ortaya çıkan bir kavram olduğunu savunmuşlardır. Ortaya koyduğumuz becerilerin veya davranışların önemli bir temelini etkileşimler sonucunda elde ettiğimiz düşünülür. Fenomenolojiye göre önceki etkileşimler insan davranışlarının ayrılmaz bir parçası haline gelir (Whitehead, 2013a s. 22-23). Yani her birey yaşadığı deneyimleri kendine özgü yorumlayabildiği için her bireyin gelişim düzeyi kendine has olarak değerlendirilmelidir. Yapılan bir fiziksel aktivitenin de bireylerde farklı sonuçları olacaktır (Pot ve diğ., 2018). Buradan hareketle beden okuryazarlığı serüveni her birey için farklı farklı anlam ifade edecektir. Kısaca beden eğitimi derslerinin odak noktası her bireyin kendi motivasyonları, yeterliği ve farklı çevrelerde işlevsel olma yeterliği ve kavrayışına yönelik olmalıdır. Beden eğitiminde beden okuryazarlığının teşvik edilmesinde temel noktanın öğrencilerin hazır bulunuşluk seviyelerinin olması gerekir. Her öğrenci benzersiz ve bireysel yeteneklere, tercihlere ve deneyimlere sahip olduğu düşünülmelidir. Bu bağlamda beden eğitimi dersleri bireyselleştirilmiş bir planlama, uygulama ve değerlendirme gerektirir (Pot ve diğ., 2018).

2.2.6. Beden Okuryazarlığı Gelişim Dönemleri

İnsanın doğduğu andan ölümüne kadar geçen zaman diliminde birçok gelişim evreleri bulunmaktadır. Whitehead (2013) bu gelişim evrelerinin her birinde beden okuryazarlığı kavramının önemine vurgu yapmış ve beden okuryazarlığı kavramının doğumdan ölüme kadar geçen bir serüven olarak adlandırmıştır. Beden okuryazarlığı kavramı yaşam boyu devam eden bir süreçtir ve bununla birlikte insan hayatında gelişim dönemleri dikkate alınarak her gelişim dönemi için ayrı bir öneme sahip olan beden okuryazarlığının etkisi oldukça fazladır (Whitehead, 2010). Teknolojinin hızla geliştiği ve kolay ulaşılabilirliğin gittikçe arttığı dünyada insanlar bu duruma uyum sağlayarak harekettten uzaklaşmaya başlamıştır. Bu yüzden fiziksel aktivite ve sağlıklı yaşam için insanların öncelikle temel motor becerilerini geliştirmesi gerekmektedir. Nasıl ki kalem olmadan yazı yazılamıyorsa temel motor becerileri kazandırılmadan verimli bir fiziksel aktivite düzeyine ulaşamayacağı düşünülebilir ve bunun sonucunda da bireylerin gelişim dönemlerinde düşük ya da yetersiz bir beden okuryazarlığına sahip olacağı söylenebilir. Temel motor becerilerinin ve fiziksel aktivitenin öneminin doğru ve tam aktarılması açısından okul öncesi dönem önemli görülmektedir. Çocuk bu dönemde oyun ve etkinliklerle tanışacağı için temel motor beceriler kazandırılmalıdır. Çocuğun beden okuryazarlığı düzeyi açısından kritik döneme sahip olan bu dönemde yapılacak olan fiziksel aktivite, sağlıklı yaşam, temel hareket becerileri, gelecekte yer alacağı dönemlere aktarılması ve kazandırılması açısından da oldukça önemlidir (Sivri, 2021).

2.2.6.1. Okul Öncesi Dönem: Bireyin doğduğu andan itibaren yaklaşık 2-6 yaş aralığını kapsayan dönemdir (Piaget ve Inhelder, 2016). Bu dönemde çocuğun çevresinde yer alan bireylerin (anne, baba, bakıcı, kardeş, vb.) çocuğun fiziksel olarak aktif olması için gerekli ortamları sağlaması son derece önemlidir. Bu dönemde kazanacağı hareket kabiliyetinin olumlu veya olumsuz etkilerinin ilerleyen dönemlere yansıtacağı açıkça ortadadır (Taş ve Altunsöz, 2021).

2.2.6.2. Temel Eğitim/İlkokul dönemi: Bu dönemde çocuğun beden okuryazarlığı gelişimi hızlıdır ve çocuğun daha çok oyun içinde olduğu görülür. Çocuğun okul hayatı ile birlikte aile, çevre ve katıldığı spor etkinlikleri/kursları olmak üzere geniş bir sosyal alan oluşmaktadır (Taş ve Altunsöz, 2021). Tüm bunlar çocuğun hareket kabiliyetini geliştirmesi, fiziksel etkinliklere katılması için önemli teşvik ve fırsatlardır. Çocuk için bu dönemde beden okuryazarlığı gelişimi açısından eğitim gördüğü okulda ki beden eğitimi ve oyun dersine giren öğretmenin rolü çok büyüktür. Çünkü beden eğitimi ve oyun dersi çocuğun fiziksel aktivitelere katıldığı ve hareket becerilerini sunduğu alandır. Kısaca bu dönemde çocuğun beden okuryazarlığı gelişimi için ailede anne-babanın, okulda öğretmenin, çevresinde akran grubunun, spor etkinliklerinde/kurslarında antrenör veya koçun etkisi çok büyüktür (Whitehead, 2013).

2.2.6.3. Ortaokul Dönemi: Gelişimin hızla devam ettiği bu dönemde çocuk sağlıklı yaşam ve fiziksel aktiviteyi bir gereklilikten ziyade ihtiyaç olduğunu farketmelidir. Bu dönemde özellikle beden eğitimi ve spor derslerinde çeşitli hareket becerilerini ve spor dallarına özgü hareketleri ortaya koymayı öğrenir. Bu yetkinlikleri kazandırmada beden eğitimi öğretmenin rolü çok büyüktür. Aslında çocuğun bu dönemi, beden eğitimi öğretmenin rehberliğinde fiziksel aktivitelere katılmanın, spor yapmanın sağlıklı yaşam için gerekli olduğunu kavradığı dönemdir (Sivri, 2021; Taş ve Altunsöz, 2021).

2.2.6.4. Genç Yetişkinlik Dönemi: Bu dönem, bireyin önceki dönemlerden elde ettiği kazanımları geliştirerek uygulamaya koyduğu bir dönem olarak görülebilir. Ancak birey elde ettiği beden okuryazarlık düzeyini korumak ve geliştirmek için aktif olmalıdır. Birey, toplum ve çevresi tarafından kabul görme isteği veya bir gruba ait olma ihtiyacı duyar. Bu ihtiyacı gidermenin en iyi yolu genellikle sanatsal veya sportif etkinliklerden geçer. Aynı zamanda bu dönemde sorumlulukların ve yaşam standartında değişen isteklerin artmasıyla beraber disiplinli olmayı kendisine kazandırmalıdır. Bunlar aynı zamanda bireyde öz güvenin gelişmesine katkı sağlayacaktır (Whitehead, 2013).

2.2.6.5. Yetişkinlik Dönemi: Birey bu dönemini çevre ile olan bağlarını güçlendirerek tamamlayabilir. Fiziksel aktivite ve sağlıklı yaşamı hayatının merkezine koyan birey, bu etkileşimi çevre ile kurmaya çalışır. Bu dönemde motivasyon ve özgüven birey için genç yetişkinlik döneminde olduğu gibi yetişkinlikte de oldukça önemlidir. Çünkü bireyin hareket yetkinliğini ortaya koymasında çevresi tarafından motive edilmesi harekete geçmesinde son derece etkilidir. Aynı zamanda bu dönemde dikkat edilecek diğer bir husus ise bireyin yaşına, gelişimine uygun hareketler sunulmalı ve tercih ettirilmelidir. Gelişime uygun olmayan hareketler bireyin sakatlanmasına ve yaralanmasına sebep olabilir (Sivri, 2021; Whitehead, 2013).

2.2.6.6. Geç Yetişkinlik Dönemi: Bu dönem diğer bir ifade ile ileri yetişkinlik dönemi olarak da ifade edilebilir. Artık geçmiş deneyimler ve güçlü bir birikim ile yaşam boyu hareket kabiliyeti sürdürülebilir. Bireyin beden okuryazarlık düzeyi ise bu yaşlarda meydana gelen fiziksel kapasitede ki değişimlerle korunabilir. Bu dönemde bireyin fiziksel aktiviteye katılımı için artık daha kolay ulaşılabilir bir ortam sağlanmalı; aile, çevre ve tıp/sağlık çalışanları birey için halihazırda bulunmalıdır (Whitehead, 2013).

2.3. Beden Okuryazarlığı Kazandırmada Beden Eğitimi Öğretmenliğinin Rolü

Beden eğitimi öğretmenlik mesleğini geliştirmek ve ileriye taşımak istiyorsak öğrencilerde oluşan kalıp değerlere ve inançlara meydan okumak önemlidir (Whitehead, 2013). Sağlıklı yaşam ve aktif hayat ile doğrudan ilişkili olan beden okuryazarlığı kavramı hareket

becerilerinin gösterilmesinde açık, net, yaratıcı, hedefe yönelik ve çok yönlü olmalıdır (Wall ve Murray, 1994). Beden eğitimi dersinin özel amaçlarına bakıldığında; temel hareket becerilerinin kazandırılması, çeşitli sporlara özgü hareket becerilerinin temel düzeyde uygulanması, öz denetim, sağlıklı yaşam ve sosyal iletişim becerilerin geliştirilmesi ön plana çıkmaktadır (MEB, 2018). Beden okuryazarlığı kavramının beden eğitimi kapsamında, öğrenciler için gerekli beceri ve yönelimlerin kazandırılması konusunda öğretmenlerin temel yeterliliklerinden biri olması gerekmektedir (Demirhan ve diğ., 2010).

Beden okuryazarlığı sayesinde beden eğitimi öğretmenleri öğrencilerin fiziksel aktivitelere istekle katılmalarını sağlayarak temel hareket becerilerini öğretme, sağlıklı ve hareketli yaşam için bu becerilerinin önemini kavratmaya ve bu becerileri uygulamaya önem vermişlerdir (Penney ve Chandler, 2000). Beden eğitimi öğretmenlerinin görevi sadece öğrencilerin sporda nasıl başarıya ulaşacağına odaklanmak değil, çocuklarda kendi gelişimlerine göre hangi becerileri kazanmaları gerekiyorsa fiziksel aktiviteler ve oyun yoluyla onu kazandırmalıdır.

Beden okuryazarlığı için çocuğun araştırma uygulama değerlendirme aşamalarında aktif olmasının beden eğitimi öğretmeni tarafından sağlanması önemlidir. Bu bağlamda beden okuryazarlığı kazandırmak için beden eğitimi öğretmenlerinin öğrencinin yaşamında var olan tüm paydaşlarla (aile, çevre ve okul) birlikte hareket etmesi önemlidir (Akt. Sivri, 2021., Murdoch, 2006). Bu paydaşlar içerisinde mesleki rol, yetenek ve iletişim becerisi bakımından etkili kişi beden eğitimi öğretmenidir. Bununla birlikte beden eğitimi dersleri öğrencilerin beden okuryazarlığı konusunda farkındalık oluşturmak, doğru hareket etmeyi öğretmek, ve yaşam boyu fiziksel aktivite alışkanlığı kazandırmak için en doğru ortamdır (Edwards, Bryant, Morgan, Cooper, Jones ve Keegan, 2019).

2.4. Öz Yeterlik

2.4.1. Bandura'nın Öz Yeterlik Kuramı

Albert Bandura sosyal öğrenme teorisini oluşturan öz yeterliğin tanımını; bireyin belirli hedeflere başarılı bir şekilde ulaşmak için gerekli olan becerileri ve davranışları organize ederek ortaya koyabilme yeteneğine olan inancı olarak ifade etmiştir (Bandura, 1997). Öz yeterlik; bireyin verilen görevleri gerçekleştirmek için ortaya koyacağı performansın seviyesiyle ilgili gelecekteki öngörüleridir (Ekinci, 2015).

Öz yeterlilik, insanoğlunun var olduğu sürece kendi başına ortaya koyduğu davranışlara, yaptığı işlere, karşısına çıkabileceği olaylar karşısında göstereceği davranışa olan inanış seviyesidir. Kişiden beklenen performansa göre kişinin kendi bilgi ve becerilerini kullanarak harekete geçme veya davranışa dönüştürme biçimi olarak da ifade edilebilir (Acar, 2019).

Öz yeterlik kuramı, bireylerin ne kadar başarılı olacağı konusunda kendine olan inancının performans ve motivasyonunu etkilediği düşüncesine dayanır (Akt. Arsever, 2016; Bandura, 1982). Öz yeterlik kuramının temel ilkesi, bireylerin kendini yeterli gördükleri davranışları hayata geçirme olasılıklarının yüksek; yapamayacağı veya yetersiz gördükleri davranışları hayata geçirme olasılıklarının düşük olacağı yönündedir. Banduranın kuramına göre bireyin ortaya koyduğu davranışın arkasındaki en önemli faktörün öz yeterlik inancı olduğu ifade edilmektedir. Yüksek öz yeterlik inancı, bireyin yapacağı işleri ve ortaya koyacağı performansı olumlu yönde etkileyecektir (Kurt, 2012). Bireylerin yetenek ve bilgi düzeyi kendi yetenekleri ile kapasitelerine olan inançları doğrultusunda şekillenmektedir. Bu tür inançlar öz yeterlik duygusunun temelini oluşturmaktadır (Çubukçu ve Girmen, 2007).

Bandura'nın öz yeterlik kuramına göre öz yeterlik algıları bireylerin ne düşündüğü, ne hissettiğini, nasıl davrandığını ve kendi yeterliklerini ne düzeyde algıladığını etkileyecek düzeydedir. Kuram ilk olarak öz yeterliği motivasyon ve davranışa aracılık eden genel bilişsel bir mekanizma olarak gören davranış değişimine sosyal bilişsel bir yaklaşım çerçevesinde geliştirilmiştir. Öz yeterlik algıları, özellikle bireyin motivasyon ve başarı düzeyine önemli düzeyde etki edecektir. İnsanın ortaya koyduğu davranışları bilişsel, motivasyonel, duyuşsal ve seçim süreçleri olmak üzere olmak üzere dört ana süreç etkilemektedir (Akt. Gülmez, 2015; Bandura, 1986).

2.4.2. Öz Yeterlik Süreçleri

Bandura (1994) bireylerde öz yeterlik algısının gelişimini etkileyen süreçleri; seçim, bilişsel, motivasyonel ve duyuşsal süreç olarak dört başlıkta ortaya koymuştur.

2.4.2.1. Seçim süreçleri

İnsanlar kendi kapasitelerinin üzerinde olan bir görevle karşılaştığında başarısız olacağı endişesine kapılarak kaygı düzeyinin yükselmesine sebep olurlar. Bu sebeple bireyler söz konusu göreve yönelik davranıştan kaçınmaktadır. Güçlü ve yüksek öz yeterlik algısına sahip olan bireyler ise yaptığı işlerde azimli ve kararlı olduğu söylenebilir. Bu tür durumlarda bireyin beceri ve yetenekleri odaklanma düzeyi ve tepkilerinden etkilenmektedir (Çubukçu ve Girmen, 2007).

2.4.2.2. Bilişsel süreçler

Bireyin ortaya koyduğu davranışların temelinde belirli amaçlar bulunmaktadır ve bu amaçların gerçekleşmesinde bireyin önceden bilişsel olarak davranışlara biçtiği rol ortaya konulan davranışı etkilemektedir. Güçlü bir öz yeterlik algısı, bireyin aklındaki başarı düşüncelerinin artmasına, düşük öz yeterlik algısı ise bireyin zihninde olumsuz düşüncelerine sebep olmaktadır. Düşük öz yeterlik algısına sahip olan kişiler ne kadar çok çaba harcasalar da

başarılı olamayacakları endişesine kapılarak eyleme geçmeden yenilgiyi kabul ederler (Bandura, 1994; Bandura, 1997).

2.4.2.3. Motivasyonel süreçler

Bireyin motivasyon kaynağını çoğunlukla zihinsel süreçler oluşturmaktadır. Birey bir davranışı gerçekleştirirken ortaya çıkacak sonuçları tahmin edebilir ve bu davranışları başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için kendine hedefler koyar (Gülmez, 2015). Bununla birlikte öz yeterlik algısı bireylerin motive olma seviyesini belirleyen önemli bir durumdur. Öz yeterlik algısı insanların seçtiği hedeflerin seviyesi ve bu hedefe ulaşabilme yolundaki başarılı ve başarısız olma durumunu etkilediği belirtilmektedir (Bandura, 1994).

2.4.2.4. Duygusal süreçler

Öz yeterlik düzeyi bireyin karşılaştığı zorluklar karşısında yalnızca motivasyonunu değil aynı zamanda stres, depresyon ve kaygı gibi duygusal durumlarında etkileyebilir. Bir şeyin üstesinden gelebileceğine inanan insanlar ortaya koyacağı davranışlar sırasında stres ve kaygı durumlarından daha az etkileneceği söylenebilir (Akt. Arsever, 2016; Bandura, 1989). Kaygı veren durumlarla karşılaşan ve kaygılarını kontrol altına alabileceğini düşünen bireyler, olumsuz düşüncelerden uzaklaşırlar. Ancak zor durumlar ile karşılaşan kişiler kendini eksik gören bireylerde kaygı düzeyi yükselir (Kazanoğlu, 2019). Bireylerin karşılaştığı sorunların üstesinden gelebilme inançları, motive olma, stres ve kaygı düzeyleri sorunu nasıl algıladığı ve nasıl bir yöntem kullanacakları ile bağlantılıdır. Bu yönden bireylerin eyleme geçtikleri durumlarla ilgili olarak karşılaştıkları kaygı ve stres seviyeleri öz yeterlik algılarına göre değişiklik göstermektedir (Bandura, 2002).

2.4.3. Öz Yeterlik Kaynakları

Bandura'nın kuramına göre, kişinin öz yeterliği 6 temel bilgi kaynağından gelmektedir. Bu kaynaklar şu şekilde ifade edilmektedir:

2.4.3.1. Performans Başarıları

Öz yeterlik yargılamalarında bireye en güvenilir kaynağı sağlar çünkü her ne kadar bağlamsal etkenler (uygun kaynaklar, izleyicinin doğası) ilişkiyi geliştirse veya engellese de performans başarıları gerçekleştirilmiş başarılı deneyimlere dayanmaktadır (Bandura, 1997). Deneyimler genelde başarılıysa öz yeterlik düzeyi artacak, tekrarlanan başarısızlıklar var ise daha düşük yeterlik beklentilerine yol açacaktır. Beceri ve başarı üzerine yapılan birçok araştırma, performans başarılarının öz yeterliği artırdığını, bununla birlikte devam eden performans ve çalışma isteğinin arttığını göstermektedir. Geçmişte başarılı olan deneyimlerin tekrarında da başarılı sonuçlar ortaya konulduğunda öz yeterlik düzeyi artabilir. Ancak bir

görevde başarısız olmak bireyin önceden kazandığı yüksek öz yeterlik düzeyini olumsuz yönde etkilemeyeceği söylenebilir (Akt. Demir, 2020; Bandura,1977)

2.4.3.2. Dolaylı Deneyimler (modelleme)

Bireyin yeteneklerinin belirleyicisi sadece kendi kararları değildir. Başka insanların benzer olaylardaki başarılı deneyim ve yaşantılarını örnek alarak veya gözlemleyerek öz yeterlik algılarını artırabilmektedirler. Kişi kendisiyle benzer özelliklere sahip bireylerin yaşantılarını örnek alabilir ve bunun sonucunda yeterlik algısı olumlu yönde etkilenebilir. Ancak dolaylı yaşantılar ve model alma gibi yöntemlerle kazanılan öz yeterlik algısı, başarı performanslarıyla kazanılan öz yeterlik algısına göre daha zayıf veya düşük düzeyde olacaktır (Bandura,1997).

Eğitimde öğretmenler model alma veya taklit etme yöntemini, başkalarına ait yaşantıları öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olmak için sıklıkla kullanırlar. Bu bir görev veya sorumluluk olarak düşünülmeden sadece kendi becerileri ve yetenekleri için başkalarının yargılarına ihtiyaç duyan eğitimci ve sporcular içinde geçerlidir. (Örn: Takım arkadaşının paralelde zor bir hareketi yaptığını görmek diğer jimnastikçilerin kaygılarını azaltarak kendilerinin de hareketi yapacaklarına inanmalarını sağlar) (Gould ve Weinberg, 2015).

Genel olarak Bandura (1994), bireyin başarılı davranışlarını gözlemlediği kişi ile benzer özellikleri taşıdığını düşünmesi öz yeterlik algısının dolaylı yaşantılar yoluyla kazanılması için gerekli olduğunu ifade etmektedir. Farklı bir durum söz konusu ise gözlemlenen veya model alınan kişinin davranışları, model alan kişinin kendi yeterlik algısına etki etmeyeceğini söylemiştir.

2.4.3.3. Sözel İkna

Öz yeterliği artıran diğer kaynaklardan biriside sözel iknadır. Bandura (1997) sözel ikna yönteminin bireyin belirli görevleri yerine getirmek ve performansını yükseltmek için diğer kaynaklar kadar olmasa da yine de etkili olabileceğini söylemektedir. İnsanlar eğitim öğretim hayatında ve sosyal çevresinde sık sık sözel ikna yöntemini kullanırlar. Özellikle eğitim öğretimde sözel iknanın önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Örneğin bir beden eğitimi öğretmeni bir davranışı gerçekleştirirken, öğrencisine “senin iyi bir voleybolcu olacağına inanıyorum, antrenmanlara daha sık katıldığında vuruşların çok daha iyi olacak” diyebilir. Bu türden cesaretlendirmeler öğrenci açısından önemlidir ve öz yeterliklerini geliştirir. Sözel ikna aynı zamanda bir tür kendini ikna biçimine de dönüşebilir. Genellikle kendi kendine konuşma olarak da bilinen sözel ikna, kişinin kendisinden gelmesi durumunda öz yeterlik hislerinin arttığı da görülmüştür (Gould ve Weinberg, 2015).

Schunk'a (1991) göre sözel ikna, kişilerin sahip olduğu becerilerle alakalı olarak bir başkasının ortaya koyduğu değerlendirmelerdir. Bireyler yapacağı işlerde başarı elde edeceği

konusunda kendi performansına ve yeteneklerine yönelik ikna edildiğinde, ortaya koyacağı çabanın ve kararlılığın daha fazla olacağını ve herhangi bir problemle karşılaştığında da kolayca üstesinden gelebileceğinden emin olarak çaba göstermeye devam edecekler (Akt. Engin, 2019; Schunk, 1991).

2.4.3.4. Fizyolojik ve Duygusal Durum

Öz yeterliğin fizyolojik boyutunu oluşturan fiziksel güç, sağlık ve duygusal durumlar bireyin ortaya koyacağı davranışları olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilir. Bireyler bir davranışı veya etkinliği gerçekleştirirken sahip olunan fizyolojik ve duyuşsal durumlar öz yeterlik düzeyinin belirleyicisi olabilir (Özkul, 2021). Yine kişi bir görevi veya davranışı gerçekleştirirken fizyolojik uyarılmışlığı düşük ise o olayın üstesinden gelmekte zorluk çekecektir. Fizyolojik belirtiler duyguların önemli bir bileşenidir ancak fizyolojik durumların bir sonucu değildir.

Örneğin fizyolojik olarak eşit özelliklere sahip olan öğretmenlerden birisinin güçsüz ve duygusal olarak bunalımda olduğunu düşünürsek bu öğretmenin öz yeterlik düzeyinde düşük olacağı söylenebilir, ancak diğer öğretmeni daha enerjik ve kendini olumlu yönde motive eden biri olarak düşündüğümüzde öz yeterlik düzeyinin daha yüksek olacağı söylenebilir (Gould ve Weinberg, 2015). Kısacası bireyin bir işi gerçekleştirirken içinde bulunduğu ruhsal ve fiziksel hali öz yeterlik düzeyini olumlu veya olumsuz yönde etkileyecektir.

2.5. Öğretmen Öz Yeterliği

Öğretmek, Öğrenme süreçlerinde hedeflenen davranışı başarılı bir şekilde aktarmayı amaçlayan ve bilginin bu doğrultuda uygulanmasını gerektiren karmaşık bir davranıştır. Bir öğretmenin öz yeterlik inançları öğrenme esnasındaki davranış ve tutumlarıyla ilişkili olduğu için öğretmen öz yeterliği kavramı, karşımıza çıkacak olan birçok nedeni barındıran bir kavramdır (Kozak, 2017).

Tschannen-Moran ve Hoy (2001), öğretmen öz yeterlik inancını, öğretmenin kendi sahip olduğu becerilerle öğrencileri istenen ve hedeflenen başarıyı kazandırma konusunda kendi yeteneklerine olan inancı şeklinde ifade etmiştir. Diğer bir ifadeyle öğretmen öz yeterliği; bilgi ve beceri birikimi ile istenen davranışları öğrencilere kazandırabilme inancı olarak tanımlanabilir. Eğitim ve öğretimde öğretmenler öğrencilerin başarılı olabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığının amaç ve hedefleri doğrultusunda yaptığı tüm plan ve programları uygulayabilmelidir. Bu görevleri başarılı bir şekilde yerine getiren öğretmenlerin yüksek öz yeterlik algısına sahip olduğu söylenebilir (Demir, 2020). Bunun yanında Çiçek (2018) öğretmenlerin üstesinden gelemeyeceğini düşündüğü görevlerin ve gelecekte ortaya koyacağı performansın başarısız olacağını kabul ederse düşük öz yeterlik algısına sahip olacağını ifade etmiştir.

2.6. Beden okuryazarlığı ve Öz Yeterlik ile İlgili Çalışmalar

Penney ve Chandler (2000), Beden eğitimi ile ilgili gelecekte neler olabileceği ile ilgili araştırmasında 21. Yy. 'da eğitim ile ilgili müfredatın bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarını ele alan bir yönelimle yeniden yapılandırılması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bunun sonucunda tüm ulusal müfredatta revizyon yapılarak faaliyet alanlarına “oyun aktiviteleri, atletik aktiviteler, dans aktiviteleri, açık hava aktiviteleri, macera aktiviteleri, yüzme ve su güvenliği” gibi aktiviteler aklanması gerektiğini savunmuşlardır.

Castelli, Bryant ve Barcelona (2015), Okul ortamında fiziksel okuryazarlığı oluşturma ve bununla ilgili zorlukları ele alan bir çalışma yapmışlardır. Amerika' da ki eğitim sisteminde okul ortamında fiziksel okuryazarlığı kavramsallaştırmayı amaçlamışlardır. Sonuç olarak okullarda ki beden eğitimi derslerinin birincil deneyim olarak beden okuryazarlığı kavramını oluşturma gerekliliğini savunmuştur. Çocukların fiziksel yeterliklerini ve becerilerini geliştirecek olumlu ortamın oluşturulmasında eğitimciler için beden okuryazarlığı kavramının büyük bir fırsat olduğunu ifade etmişlerdir.

Sum ve diğ. (2016), beden eğitimi öğretmenleri için “Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği”ni geliştirmek ve bu ölçeği doğrulamak için bir ölçek geliştirme çalışması yapmıştır. Çalışmaya toplam 336 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Ölçme aracı 18 maddeli ve 5 puanlı likert şeklindedir. Ölçeğin açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmış madde puanları ,69 ile ,87 arasında çıkmıştır. Doğrulamalı faktör analizi (DFA) sonucunda modelin uyum indeksleri iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı için Cronbach alfa değeri ,73 ile ,76 arasında çıkmıştır. Sonuç olarak ölçeğin beden eğitimi öğretmenleri için kullanılabilir olduğu ifade edilmiştir.

Robinson ve diğ. (2018), yapmış olduğu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı kavramını bilme düzeylerini araştırmıştır. Çalışmaya Kanadanın 4 ilinde, beden eğitimi alanında 22 uzman eğitici katılmıştır. Araştırma sonucunda beden eğitimi uzmanlarının beden okuryazarlığını beden eğitiminin bir sonucu ve beden eğitimi için bir gerekçe olarak gördüğü ifade edilmiştir.

Şentürk (2019), araştırmasında fiziksel okuryazarlık kavramını ele almıştır. Yurt dışında yapılan çalışmalara ulaşmış ve türk eğitim sistemi açısından önemini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonucunda fiziksel okuryazarlık eğitiminin küçük yaşlarda başlamasına vurgu yaparak özellikle ilköğretim kademesinde görev yapan öğretmenlerin beden eğitimi ve oyun dersinde etkinliğini belirlemek adına beden okuryazarlığı düzeyinin araştırılmasını önermiştir.

Munusturlar ve Yıldizer (2020), beden eğitimi öğretmenleri için algılanan beden okuryazarlığı ölçeğinin faktör yapısının Türkiye örneğine uyarlama çalışması yapmıştır. Araştırmaya 218 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Sum ve diğ. (2016)'ne ait olan orjinal

ölçeğin 3 faktörlü 9 ifadeli yapısı faktör analizleri (AFA, DFA) yapılmış ve ölçeğin Türkiye örnekleminde kullanabilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Taş ve Altunsöz (2021)'ün, ortaokul öğrencilerinin bedensel okuryazarlığını değerlendirmeye yönelik yaptığı çalışmaya Ankara ilinde bulunan resmi okullarda okuyan altıncı ve yedinci sınıf düzeyinde olan 72 erkek, 82 kız, toplam 154 öğrenci katılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin etkinliklere katılımlarında sınıf düzeyi açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyet değişkeni açısından erkeklerin kızlara göre fiziksel alanda daha yüksek puanlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin psikolojik ve davranışsal alanları arasında pozitif yönlü ilişki olduğu belirtilmiştir.

Çuhadar (2021), Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin fiziksel okuryazarlık algıları ile fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Araştırmaya Sakarya ilinde resmi okullarda görev yapan toplam 55 kadın, 149 erkek olmak üzere toplam 204 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel aktiviteye katılımları arttıkça fiziksel okuryazarlık algılarının da arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sivri (2021), araştırmasında beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları pedagojik bilgi ve becerileri ile beden okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Hem nitel hemde nicel araştırma olan bu çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin bilgi ve beceri düzeyinin yüksek değerlere sahip olması beden okuryazarlığını anlamlı şekilde artırdığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat öz yeterlik inancının beden okuryazarlığı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sum, Morgan, Ma, ve Choi (2021), beden eğitimi öğretmenlerinin algılanan beden okuryazarlığı ve yeterlik inançları üzerinde özelleştirilmiş mesleki gelişim programının etkisini incelemişlerdir. Nitel tarzda yapılan araştırmaya 1 kadın, 8 erkek olmak üzere toplam 9 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda okul müfredatında kaliteli beden eğitimi ders ortamı sağlamak için öğrencilerin fiziksel okuryazarlığını ve öz yeterliklerini geliştirmenin önemine değinilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Kafkas, Mahmut, Çoban ve Karademir (2010), beden eğitimi öğretmen adaylarının öz ile mesleki kaygıları ile öz yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmayı amaçlamışlardır. Araştırmaya 217 erkek, 130 kadın olmak üzere toplam 347 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırma bulgularına göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının cinsiyet, lisanslı spor yapma ve lise türü değişkenlerine göre anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda ise beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleki kaygı durumları arasında orta düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2016), beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendini sevme ve öz yeterliklerini incelemiştir. Araştırmaya konya ilinde görev yapan 350 beden eğitimi ve spor öğretmeni katılmıştır. Araştırmada erkek öğretmenler ile kadın öğretmenler arasında kendini sevme ve

öz yeterlik açısından erkek öğretmenler lehine farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucuna göre beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendini sevme puanları arttıkça öz yeterlik düzeylerinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır.

Akbal (2016), beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya tesadüfi yollarla seçilen 273 erkek, 91 kadın olmak üzere toplam 364 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerin mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlikleri arasında herhangi bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aksay (2019), beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmaya İstanbulda bulunan lise ve ortaokul kademesinde görev yapan 225 erkek, 136 kadın olmak üzere toplam 361 öğretmen dahil olmuştur. Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olduğu; ancak okul türü ve mesleki kıdem değişkenlerine göre öz yeterlik düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tuzcu (2019), farklı branş öğretmenleri ile beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Araştırmaya Adıyaman ilinde görev yapan 117 erkek, 123 kadın olmak üzere toplam 240 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi alt boyutunda diğer branş öğretmenlerinden daha olumlu algıya sahip olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte düzenli olarak egzersiz yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Işgın (2020), Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz yeterlik düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmaya 289 erkek, 130 kadın olmak üzere toplam 419 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz yeterlik düzeylerinde; cinsiyet, medeni durum, görev yapılan kurum, okul yeri, yaş ve meslek yılı değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunurken; eğitim düzeyi, çalışılan kademe ve okuldaki öğretmen sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

3. YÖNTEM

Bu kısımda araştırma problemine yönelik olarak seçilmiş olan araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili başlıklar aşağıda verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli/Deseni

Geçmişten günümüze kadar var olan durumları olduğu gibi ortaya koymayı davranışları, hareketleri, karşılaştırmayı ve betimlemeyi amaçlayan araştırma türleri tarama türünde yapılan araştırmalardır (Karasar, 2002). Bilimsel çalışmalarda kullanılan betimsel araştırmalar var olan durumu açıklamaya ve aydınlatmaya dayalı olarak durumlar arasında ki ilişkileri ortaya koymak ve standartlar doğrultusunda değerlendirmelerde bulunmak için yürütülür (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu tez çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma da var olan durumu ortaya koymak amaçlandığından nicel araştırma yöntemlerinden tarama(survey) modeli tercih edilmiş ve betimsel bir araştırma olarak belirlenmiştir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örnekleme/Çalışma Gurubu

Bu çalışmanın evrenini Konya ilinde resmi okullarda görev yapan 994 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile belirlenen 107'si kadın, 192'si erkek olmak üzere toplam 299 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın gerçekleştiği dönem ve Covid-19 pandemi şartları göz önüne alınarak hazırlanmış olan formlar, ölçekler paylaşılmış ve örneklem grubuna ulaştırılmıştır. Katılımcılarla ilgili elde edilen demografik bilgiler Tablo 3.1.' de verilmiştir.

Tablo 3.1.
Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	107	35.8
	Erkek	192	64.2
Öğrenim durumu	Lisans	255	85.3
	Lisansüstü	44	14.7
Sporcu öz geçmişi	Evet	200	66.9
	Hayır	99	33.1
Meslek yılı	1-10 yıl	188	62.9
	11-20 yıl	68	22.7
	21 ve üzeri	43	14.4
Okul kademesi	Ortaokul	190	63.5
	Lise	109	36.5
Okul bölgesi (yeri)	Mahalle (köy)	62	20.7
	İlçe merkezi	155	51.8
	İl merkezi	82	27.4

Toplam	299	100
--------	-----	-----

Tablo 3.1' de katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular sunulmuştur. Araştırmaya 107 kadın (%35.8), 192 erkek (%64.2) olmak üzere toplam 299 beden eğitimi öğretmeni katılmıştır. Öğrenim durumu kategorileri lisans seviyesinde 255 kişi (%85.3), lisansüstü seviyesinde 44 kişi (%14.7) bulunmaktadır. Sporcu geçmişi bulunan öğretmenlerin sayısı 200 (%66.9), Sporcu geçmişi bulunmayan öğretmenlerin sayısı 99 (%33.1) olarak bulgulanmıştır. Meslek yılı kategorileri ise 1-10 yıl 188 (%62.9) öğretmen, 11-20 yıl 68 (%22.7) öğretmen, 21 ve üzeri 43 (%14.4) öğretmen bulunmaktadır. Okul kademesine bakıldığında ortaokulda 190 öğretmen (%63.5), Lisede 109 öğretmen (%36.5) görev yaptığı anlaşılmaktadır. Okul bölgesinde ise Mahalle (köy) okulunda 62 öğretmen (%20.7), İlçe merkezinde 155 öğretmen (%51.8), İl merkezinde 82 öğretmen (%27.4) görev almaktadır.

3.3. İşlem

Veri toplama işleminden önce Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kuruluna sunularak kurul onayı alınmıştır (04/10/2021-155). Daha sonra Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. İlgili okullarda görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile görüşmeler yapılarak araştırma için uygulamaya başlanmıştır. Verilerin toplanması için gerekli açıklamalar ile birlikte öğretmenlere ölçekler uygulanarak verilerin toplanma işlemi tamamlanmıştır. Araştırmacı tarafından araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenlere çalışmanın amacı demografik bilgi formunda yer alan yönergede yer verilmiştir. Veriler hem online hemde yüz yüze ortamda toplanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1 . Demografik bilgi formu

Tez çalışmasında kullanılan bu form araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan demografik bilgi formu aracılığıyla, katılımcılarla ilgili "Cinsiyet, meslek yılı, okul kademesi, okul bölgesi/yeri, öğrenim durumu ve sporcu öz geçmişi" bilgiler elde edilmiştir.

3.4.2. Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği

Sum ve diğ. (2016) tarafından geliştirilen bu ölçek, Beden Eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Munusturlar ve Yıldizer (2020) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Uyarlama çalışması 218 beden eğitimi öğretmeni ile yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Orijinal ölçeğin 3 faktörlü 18 maddelik yapısı Türkiye uyarlanmasında doğrulanmamıştır. Bu nedenle yapılan AFA ve DFA sınamalarında 3 faktörlü ve

9 maddeli bir yapı ile modelin uyum indekslerinin kullanılabilir düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen modelin uyum indekslerinin referans değerlerinin üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Ölçeğin birinci alt boyutunu oluşturan “Kendilik Hissi-Kendine Güven 1., 2., 3., 4.”, ikinci alt boyutunu oluşturan “Bilgi ve Anlayış 5., 6., 7.”, üçüncü alt boyutunu oluşturan “İletişim 8., 9.” olmak üzere toplam 9 sorudan oluşan ölçek algılanan beden okuryazarlığı hakkında bilgi vermektedir. Ölçekteki soruların değerlendirilmesinde 5’li liket tipi ölçek kullanılmıştır (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Ne Katılıyorum Ne De Katılmıyorum, 4 = Katılıyorum, 5= Tamamen Katılıyorum). 3 faktörlü yapının açıklanan varyans oranının %69.04;; Cronbach’s Alpha güvenirlik katsayısı .81 iken, birinci alt boyutu .79, ikinci alt boyutu .84, üçüncü alt boyutu ise .78 olarak tespit edilmiştir. Bu yeni modelin Türkiye’de algılanan beden okuryazarlığı düzeylerini ölçmede kullanılabileceği tespit edilmiştir (Munusturlar ve Yıldız, 2020).

3.4.3. Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği

Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001) tarafından geliştirilen “Teachers’ Sense of Efficacy Scale”(Öğretmenlerin Öz Yeterlik Ölçeği) üç alt boyuttan oluşmaktadır. Her bir alt boyut 8 maddeden oluşmakta ve ölçekte toplam 24 madde bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; “Öğrenci Katılımına Yönelik Öz Yeterlik 1., 2., 4., 6., 9., 12., 14., 22.”, “Öğretim Stratejilerine Yönelik Öz Yeterlik 7., 10., 11., 17., 18., 20., 23., 24.” ve “Sınıf Yönetimine Yönelik Öz Yeterlik 3., 5., 8., 13., 15., 16., 19., 21.” olarak belirlenmiş ve öğretmenlerin öz yeterlik algılarına yönelik bilgiler elde etmeyi amaçlamaktadır.

Öğretmenlerden ölçekte yer alan her durum için kendisine ne kadar uygun olduğunu belirlemek üzere 1-9 arasında derecelendirme yapmaları istenmektedir (1=Yetersiz, 3=Çok Az Yeterli, 5=Biraz Yeterli, 7= Oldukça Yeterli, 9=Çok Yeterli). Ölçeğin türkçe uyarlaması Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenirlik ve doğrulayıcı faktör analizi ile Rasch yöntemi belirlenerek geçerlilik çalışmaları yapılmıştır. Araştırmaya Türkiye’nin dört şehrinden seçilen farklı altı üniversiteden 628 aday öğretmen katılmıştır. Araştırma sonuçları Türk aday öğretmen örneklemini için oluşturulan Türkçe “öğretmen öz yeterlik ölçeği”nin güvenirlik ile ilgili puanına bakıldığında genel öz yeterlik puanı .93 iken, birinci alt boyutu için .82, ikinci alt boyutu için .86 ve üçüncü alt boyutu için .84 olarak hesaplanmıştır (Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya, 2005).

Bu çalışmada algılanan beden okuryazarlığı ölçeği ile öğretmen öz yeterlik ölçeğinin güvenirlik katsayıları Cronbach Alpha katsayısı kullanılarak hesaplanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar Tablo 3.2.’de verilmiştir.

Tablo 3.2.
Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği ve Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği'nin Güvenirlik Değerleri

Ölçekler	Alt Boyutlar	Madde Sayısı	Güvenirlik (α)
Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği	Kendilik hissi-Kendine güven	4	.728
	Bilgi ve Anlayış	3	.827
	İletişim	2	.896
	Ölçek Toplamı	9	.833
Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği	Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	8	.879
	Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	8	.909
	Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	8	.903
	Ölçek Toplamı	24	.960

Tablo 3.2. incelendiğinde kullanılan ölçeklerin güvenilirlikleri test edilmiş ve elde edilen beden okuryazarlığı ölçeğinin “kendilik hissi-kendine güven” alt boyutu için .728, “bilgi ve anlayış” alt boyutu için .827, “iletişim” alt boyutu için .896, ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı ise .833 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen öz yeterlik ölçeğine bakıldığında “öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik” alt boyutu için .879, “öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik” alt boyutu için .909, “sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik ” alt boyutu için .903, ölçek toplam güvenirlik katsayısı ise .960 olarak hesaplanmıştır. Bu elde edilen bulgular ışığında araştırmada kullanılan ölçeklerin yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

3.5. Veri Analizi

Verilerin analizinde öncelikle tanımlayıcı istatistik verileri hesaplanmıştır. Daha sonra istatistik paket programları kullanılmıştır. Verilerin dağılımı için normallik analizi yapılarak verilerin normal dağıldığı görülmüştür. Bunun sonucunda parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir. Gruplar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Bağımsız değişkenin iki kategorili olduğu durumlarda bağımlı değişkenle aralarında bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi (Independent Samples T-Test), Bağımsız değişkenin iki kategoriden fazla olduğu durumlarda bağımlı değişkenle aralarında bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için F (ANOVA) Testi, fark çıkması durumunda farklılığın kaynağının belirlenmesinde Tukey posthoc testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde problem cümlelerine çözüm elde etmek amacıyla katılımcılardan elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Bu araştırma kapsamında elde edilen tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.1.' de verilmiştir.

Tablo 4.1. Öz Yeterlik Ölçeği ile Beden Okuryazarlığı Ölçeği'nin Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Min	Max	$\bar{X}$	SS
Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği	Kendilik hissi-Kendine güven	2.50	5.00	4.47	.495
	Bilgi ve Anlayış	2.00	5.00	4.53	.600
	İletişim	2.50	5.00	4.48	.625
	Toplam puan	2.33	5.00	4.49	.573
Öğretmen Öz Yeterlik Ölçeği	Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	4.75	9.00	7.48	.867
	Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	4.00	9.00	7.69	.890
	Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	4.75	9.00	7.79	.864
	Toplam puan	4.50	9.00	7.65	.874

Tablo 4.1. incelendiğinde algılanan Beden Okuryazarlığı ölçeği ortalama değeri ($4.49 \pm .573$) olarak tespit edilmiştir. Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği ortalama değeri ise ($7.65 \pm .874$) olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4.2. Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Normallik Testi Sonuçları

Ölçekler	Alt Boyutlar	n	Skewness	Kurtosis
Algılanan Beden Okuryazarlığı Ölçeği	Kendilik hissi-Kendine güven	299	-1.030	1.176
	Bilgi ve Anlayış	299	-.260	.958
	İletişim	299	-.964	.021
Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği	Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	299	-.361	.010
	Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	299	-.820	1.157
	Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	299	-.672	.344

Tablo 4.2.' ye bakıldığında normal dağılımın iki unsuru Skewness (Basıklık) ve Kurtosis (Çarpıklık) değerleri görülmektedir. Tabachnick ve Fidell Skewness ve Kurtosis değerlerinin -

1,5 ve +1,5 değerleri arasında bulunduğu durumlarda dağılımın normal dağılım olarak gerçekleştiğini kabul etmektedirler (Sevin ve Küçük 2016; Tabachnick ve Fidell, 2015, s. 79). George ve Mallery (2010) ise Skewness ve Kurtosis değerlerinin +2 ve -2 aralığında bulunmasının yeterli olacağını bildirmektedirler. Tabloda da görüleceğe üzere çarpıklık ve basıklık değerleri (+1,5 ile -1,5) uygun görülen aralıkta dağılmaktadır. Bu durum normal dağılım varsayımının kanıtlandığını göstermektedir.

Tablo 4.3.
Öğretmenlerin Beden Okuryazarlığı Algıları ile Öz Yeterlik Algıları Arasında ki Korelasyon Analizi

n=299	1	2	3	4	5	6
1- Kendilik hissi-Kendine güven	1					
2- Bilgi ve Anlayış	.438**	1				
3- İletişim	.500**	.322**	1			
4-Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	.418**	.205**	.431**	1		
5- Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	.491**	.207**	.393**	.852**	1	
6- Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	.478**	.251**	.418**	.822**	.832**	1

*p<0,01 düzeyinde anlamlı.

Tablo 4.3. incelendiğinde öğretmen öz yeterlik ölçeği ve algılanan beden okuryazarlığı ölçeğine ait boyutlar arasında yapılan korelasyon analizi ile bu değişkenlerin birlikte değişme yönleri ve kuvvetleri incelenmiştir. Yapılan korelasyon analizinin sonuçlarına göre; kendilik hissi-kendine güven ile öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.418$, $p<0.01$); kendilik hissi-kendine güven ile öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.491$, $p<0.01$); kendilik hissi-kendine güven ile sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.478$, $p<0.01$) bir ilişki bulgulanmıştır.

Bilgi ve Anlayış ile Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli ($r=.205$, $p<0.01$); bilgi ve anlayış ile öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli ($r=.207$, $p<0.01$); bilgi ve anlayış ile sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyli ($r=.251$, $p<0.01$) bir ilişki bulgulanmıştır. İletişim ile öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.431$, $p<0.01$); iletişim ile öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.393$, $p<0.01$); iletişim ile sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli ($r=.418$, $p<0.01$) bir ilişki bulgulanmıştır.

Tablo 4.4.
Öğretmenlerin Beden Okuryazarlığı Algılarının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Kendilik hissi- Kendine güven	Kadın	107	4.40	.463	-1.683	.093
	Erkek	192	4.50	.509		
Bilgi ve Anlayış	Kadın	107	4.51	.654	-.424	.672
	Erkek	192	4.54	.569		
İletişim	Kadın	107	4.40	.667	-1.687	.093
	Erkek	192	4.52	.597		
Toplam Puan	Kadın	107	4.44	.445	1.562	.119
	Erkek	192	4.52	.437		

P<0.05

Tablo 4.4. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı bir farklılık olmadığı bulgulanmıştır (p> 0.05).

Tablo 4.5.
Öğretmenlerin Beden Okuryazarlığı Algılarının Meslek Yılına Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Meslek Yılı	n	$\bar{X}$	SS	F	p
Kendilik hissi- Kendine güven	1-10	188	4.44	.539	.252	.287
	11-20	68	4.51	.430		
	21 ve üzeri	43	4.55	.361		
Bilgi ve Anlayış	1-10	188	4.53	.594	.069	.934
	11-20	68	4.51	.684		
	21 ve üzeri	43	4.55	.480		
İletişim	1-10	188	4.43	.644	.009	.136
	11-20	68	4.60	.563		
	21 ve üzeri	43	4.52	.616		
Toplam Puan	1-10	188	4.46	.460	.935	.394
	11-20	68	4.53	.435		
	21 ve üzeri	43	4.55	.355		

p<0.05

Tablo 4.5. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının Meslek yılına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Anova testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır (p>0.05).

Tablo 4.6.
Öğretmenlerin Beden Okuryazarlığı Algılarının Okul Kademesine/yerine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Okul Kademesi	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Kendilik hissi- Kendine güven	Ortaokul	190	4.46	.501	-.283	.778
	Lise	109	4.48	.485		
Bilgi ve Anlayış	Ortaokul	190	4.50	.624	-1.167	.244
	Lise	109	4.58	.553		
İletişim	Ortaokul	190	4.43	.632	-1.604	.110
	Lise	109	4.55	.607		

Toplam Puan	Ortaokul	190	4.47	.450	-1.174	.241
	Lise	109	4.53	.424		

p<0.05

Tablo 4.6. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının okul kademesi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır (p>0.05).

Tablo 4.7. Öğretmenlerin Beden Okuryazarlığı Algılarının Okul Bölgesine Göre Anova Analiz Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Okul bölgesi	n	$\bar{X}$	SS	F	p
Kendilik hissi- Kendine güven	Mahalle(köy)	62	4.41	.542	.497	.609
	İlçe merkezi	155	4.49	.480		
	İl merkezi	82	4.47	.486		
Bilgi ve Anlayış	Mahalle(köy)	62	4.54	.630	.191	.827
	İlçe merkezi	155	4.54	.526		
	İl merkezi	82	4.49	.705		
İletişim	Mahalle(köy)	62	4.33	.705	.554	.079
	İlçe merkezi	155	4.49	.600		
	İl merkezi	82	4.57	.593		
Toplam Puan	Mahalle(köy)	62	4.44	.487	.508	.602
	İlçe merkezi	155	4.50	.410		
	İl merkezi	82	4.50	.463		

p<0.05

Tablo 4.7. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının okul bölgesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Anova testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır (p>0.05).

Tablo 4.8. Öğretmenlerin Beden Okuryazarlığı Algılarının Öğrenim Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Öğrenim Durumu	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Kendilik hissi- Kendine güven	Lisans	255	4.47	.497	-.223	.824
	Lisansüstü	44	4.48	.485		
Bilgi ve Anlayış	Lisans	255	4.55	.583	1.641	.102
	Lisansüstü	44	4.39	.683		
İletişim	Lisans	255	4.49	.612	.460	.646
	Lisansüstü	44	4.44	.700		
Toplam Puan	Lisans	255	4.50	.431	.775	.439
	Lisansüstü	44	4.44	.496		

p<0.05

Tablo 4.8. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır (p> 0.05).

Tablo 4.9.
Öğretmenlerin Beden Okuryazarlığı Algılarının Sporcu Öz Geçmişine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Sporcu Öz Geçmişi	n	$\bar{x}$	SS	t	p
Kendilik hissi-Kendine güven	Evet	200	4.55	.491	3.900	.000*
	Hayır	99	4.31	.468		
Bilgi ve anlayış	Evet	200	4.60	.546	3.087	.002*
	Hayır	99	4.38	.675		
İletişim	Evet	200	4.55	.609	2.854	.005*
	Hayır	99	4.33	.634		
Toplam Puan	Evet	200	4.56	.421	4.287	.000*
	Hayır	99	4.34	.443		

p<0.05

Tablo 4.9. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının sporcu öz geçmişi değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde her üç boyutta anlamlı farklılıklar bulgulanmıştır (p<0.05). Sporcu öz geçmişi bulunan beden eğitimi öğretmenlerinin Kendilik hissi-Kendine güven ($\bar{x}$ =4.55, p=0.00), Bilgi ve Anlayış ($\bar{x}$ =4.60, p=0.002) İletişim boyutu ($\bar{x}$ =4.55, p=0.005) ve ölçek toplam puanına ait ortalama değerlerinin ($\bar{x}$ =4.56, p=0.00), sporcu öz geçmişi bulunmayan beden eğitimi öğretmenlerine göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.10.
Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	SS	t	p
Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	Kadın	107	7.36	.838	-1.834	.068
	Erkek	192	7.55	.878		
Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	Kadın	107	7.59	.843	-1.482	.139
	Erkek	192	7.75	.912		
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	Kadın	107	7.60	.830	-2.903	.004*
	Erkek	192	7.90	.867		
Toplam Puan	Kadın	107	7.51	.782	-2.188	.029*
	Erkek	192	7.73	.839		

p<0.05

Tablo 4.10. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutunda ve ölçek toplam puan değerlerinde anlamlı farklılıklar (p=0.029) bulgulanmıştır (p<0.05). Anlamlı farklılık tespit edilen boyutlarda erkek öğretmenlere ait toplam puan ortalama değerlerin ($\bar{x}$ =7.73), kadın öğretmenlere ait toplam puan ortalama ($\bar{x}$ =7.51) değerlerinden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.11.
Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Meslek Yılına Göre Anova analiz Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Meslek yılı	n	$\bar{x}$	SS	F	p	fark
Öğrenci katılımına	1-10	188	7.45	.860	.827	.438	-

yönelik öz yeterlik	11-20	68	7.46	.922	1.386	.252	-
	21 ve üzeri	43	7.64	.811			
Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	1-10	188	7.48	.867	4.609	.011*	a-c
	11-20	68	7.63	.916			
	21 ve üzeri	43	7.71	.938			
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	1-10	188	7.88	.652	2.134	.120	-
	11-20	68	7.69	.890			
	21 ve üzeri	43	7.69	.851			
Toplam Puan	1-10	188	7.88	.935			
	11-20	68	8.11	.722			
	21 ve üzeri	43	7.79	.864			

$p < 0.05$ Gruplar: a: 1-10 yıl, b: 11-20 yıl, c: 21 ve üzeri yıl.

Tablo 4.11. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının meslek yılına göre farklılaşıp farklılaşmadığı Anova testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutunda anlamlı farklılıklar bulgulanmıştır ($p < 0.05$). Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutunda 1-10 yıl grubunda bulunan öğretmenlere ait ortalama değerlerin ($\bar{x} = 7.88$), 21 ve üzeri yıl grubunda bulunan öğretmenlere ait ortalama değerlerden ($\bar{x} = 7.69$) anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.12.

Öğretmenlerin Öz yeterlik Algılarının Okul Kademesine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Okul kademesi	n	$\bar{x}$	SS	t	p
Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	Ortaokul	190	7.50	.868	.465	.643
	Lise	109	7.45	.869		
Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	Ortaokul	190	7.71	.882	.647	.518
	Lise	109	7.64	.906		
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	Ortaokul	190	7.82	.835	.732	.465
	Lise	109	7.74	.915		
Toplam Puan	Ortaokul	190	7.68	.817	.652	.515
	Lise	109	7.61	.839		

$p < 0.05$

Tablo 4.12. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının okul kademesi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır ($p > 0.05$).

Tablo 4.13.

Öğretmen Öz yeterlik Algılarının Çalıştığı Okul Bölgesi/yeri Değişkenine Göre Anova Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Okul bölgesi	n	$\bar{x}$	SS	F	p
Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	Mahalle(köy)	62	7.48	.885	1.962	.142
	İlçe merkezi	155	7.40	.892		
	İl merkezi	82	7.63	.792		
Öğretim	Mahalle(köy)	62	7.69	.875	1.062	.347

stratejilerine yönelik öz yeterlik	İlçe merkezi	155	7.63	.941		
	İl merkezi	82	7.80	.797		
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	Mahalle(köy)	62	7.79	.924	1.652	.193
	İlçe merkezi	155	7.72	.886		
	İl merkezi	82	7.93	.764		
Toplam Puan	Mahalle(köy)	62	7.65	.845	1.719	.181
	İlçe merkezi	155	7.58	.861		
	İl merkezi	82	7.79	.725		

p<0.05

Tablo 4.13. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının okul bölgesine göre farklılaşıp farklılaşmadığı Anova testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır (p>0.05).

Tablo 4.14. Öğretmenlerin Öz Yeterlik Algılarının Öğrenim Durumuna Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	Öğrenim durumu	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	Lisans	255	7.48	.891	.204	.838
	Lisansüstü	44	7.46	.720		
Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	Lisans	255	7.67	.914	-.733	.464
	Lisansüstü	44	7.78	.741		
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	Lisans	255	7.79	.886	-.221	.825
	Lisansüstü	44	7.82	.734		
Toplam Puan	Lisans	255	7.65	.852	-.269	.788
	Lisansüstü	44	7.68	.654		

p<0.05

Tablo 4.14. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının öğrenim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılık olmadığı bulgulanmıştır (p>0.05).

Tablo 4.15. Öğretmenlerin Öz yeterlik Algılarının Sporcu Öz Geçmişine Göre t Testi Sonuçları

Ölçek Alt Boyutları	sporcu öz geçmişi	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik	Evet	200	7.56	.847	2.174	.030*
	Hayır	99	7.33	.892		
Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik	Evet	200	7.77	.878	2.187	.030*
	Hayır	99	7.53	.897		
Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik	Evet	200	7.94	.808	4.400	.000*
	Hayır	99	7.49	.898		
Toplam Puan	Evet	200	7.76	.794	3.074	.002*
	Hayır	99	7.45	.850		

p<0.05

Tablo 4.15. incelendiğinde beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının sporcu öz geçmişi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde her üç boyutta ve ölçek genelinde anlamlı farklılıklar bulgulanmıştır ($p<0.05$). Sporcu öz geçmişi bulunan beden eğitimi öğretmenlerinin Öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik ($\bar{x}=7.56$, $p=0.03$); Öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik ($\bar{x}=7.77$, $p=0.03$); Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik ($\bar{x}=7.94$, $p=0.00$) ve ölçek toplamına ait ortalama değerlerin ($\bar{x}=7.76$, $p=0.002$), sporcu öz geçmişi bulunmayan beden eğitimi öğretmenlerine ait ortalama değerlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

5.TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişki ile ilgili elde edilen veriler tartışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular belirlenen alt amaçlar çerçevesinde ele alınmış ve ayrı başlıklar altında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1.1. Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları cinsiyete, meslek yılına, okul kademesine, okul bölgesine/yerine, öğrenim durumuna ve sporcu öz geçmişine göre farklılaşıyor mu ?

Cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı ölçeğinin toplamında ve tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde beden okuryazarlığı ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Sivri (2021), beden eğitimi öğretmenlerine yönelik yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenine göre benzer sonuçlar bulmuş; kadın ve erkek öğretmenlerin beden okuryazarlıkları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Ancak kadın öğretmenlerin bilgi ve anlayış alt boyutu hariç diğer alt boyutlarda ki puan ortalamalarının erkek öğretmenlerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çuhadar (2021), beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel aktiviteye katılım ve fiziksel okuryazarlık düzeylerini karşılaştırdığı çalışmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Literatüre bakıldığında farklılıkların ortaya çıktığı çalışmaların da sınırlı olduğu görülmektedir. Arnett (2017), beden okuryazarlığı kapsamında ele alınan beceri yeterliği, algılanan yeterlik ve fiziksel aktivite davranışı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada erkeklerin her üç beceride (atma, zıplama, tekmeleme) de kadınlardan daha yüksek puan aldığını tespit etmiştir. Bu sonuca göre düzenli fiziksel aktiviteye katılan bireylerin katılmayan bireylere göre beden okuryazarlığı algılarının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç olarak araştırma bulgularını destekleyen ve desteklemeyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Bu farklılıkların sebebinin, yapılan çalışmaların öğretmen ve öğrenci gibi farklı örneklem gruplarını ele aldığı; bu sebeple çalışmaların da farklı algı ve yeterlik alanlarına yönelik olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Meslek yılı değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı ölçeğinin toplamında ve tüm alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında araştırma sonucunu destekleyen benzer çalışmalar bulunmaktadır. Sivri (2021), hem nitel hem nicel olarak yapmış olduğu çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yılı ile beden okuryazarlığı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir. Yine Çuhadar (2021), beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel okuryazarlık algılarıyla fiziksel aktiviteye katılım

düzeylerini incelediği çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel okuryazarlık algıları ile hizmet yılı arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

Bunun yanı sıra meslek yılına göre beden okuryazarlığı arasında farklılığın bulunduğu çalışmalara bakıldığında; Sum ve diğ. (2021), yapmış oldukları nitel bir araştırmada toplam 9 öğretmen ile görüşme yapmışlardır. Öğretmenlerin verdiği cevaplar sonucunda hizmet yılı az olan öğretmenlerin fiziksel okuryazarlığı, öğretim etkinliklerinde kullanmanın etkili ve önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer sonuçları elde eden Stoddart ve Humbert (2017), öğretmenlerin fiziksel okuryazarlık bilgi düzeylerini inceledikleri çalışmada, 1-15 meslek yılına sahip öğretmenlerin, 16-30 meslek yılına sahip öğretmenlerden daha fazla fiziksel okuryazarlığa sahip olduğu ifade edilmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında beden okuryazarlığı kavramının eğitim ve öğretime kazandırılması konusunda beden eğitimi öğretmenlerinin meslek hayatının her evresinde ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Okul kademesi değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak lisede görev yapan öğretmenlerin ölçek toplam puanı ve tüm alt boyutlardaki puan ortalamalarının ortaokulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu sonucun lisede görev yapan öğretmenlerin ortaokul öğrencilerine göre beden okuryazarlığı gelişim dönemlerinde yer alan sportif etkinliklere katılım sağlayan ve disiplinli olmayı davranış haline getirmiş olan öğrenci kitlesi ile muhattap olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde yine okul kademesi değişkenine göre yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Çuhadar (2021), yapmış olduğu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel okuryazarlık düzeylerinin okul kademesine göre farklılaşmadığını ifade etmiştir. Ancak bilgi ve anlayış alt boyutunda lise kademesinde görev yapan öğretmenlerin puan ortalamaları yüksek iken; kendilik hissi-kendine güven, iletişim ve ölçek toplam puanında ortaokulda görev yapan öğretmenlerin puan ortalamalarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu durumun ortaokulda görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin yakın yaş grupları ile çalıştığı ve müfredat programı göz önüne alındığında fiziksel okuryazarlığın temel bileşenlerine daha çok yer vermesinden kaynaklandığını ifade etmiştir. Yine araştırma sonucuna benzer bulguların elde edildiği diğer bir çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin görev yaptığı okul kademesine göre beden okuryazarlıkları anlamlı şekilde farklılaşmadığı olmadığı tespit edilmiştir (Sivri, 2021).

Sonuç olarak eğitimde ve okul ortamında beden okuryazarlığı kavramını teşvik etmek için bütüncül okul yaklaşımını, küresel risk faktörlerini, planlı ve yapılandırılmış hareket becerilerini öğrencilere kazandırmanın önemli olacağı ifade edilmiştir. Bu becerileri

kazandırma konusunda beden eğitimi öğretmenlerinin rolünün bu noktada önemli olduğu ifade edilmiştir (Castelli, Barcelona ve Bryant, 2015).

Okul bölgesi/yeri değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları Anova testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmaması; araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptığı çevre şartlarının, beden eğitimi dersinin içeriğinde yer alan hareket etme, fiziksel aktivitelere katılma ve sağlıklı yaşam gibi etkenleri asgari düzeyde karşılama imkânı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Beden okuryazarlığı kavramının ülkemizde alanyazına yeni girmesinden dolayı yapılan çalışmaların da sınırlı olduğu görülmekte ve bu nedenle okul yeri değişkenini ele alan çalışmalara rastlanmamıştır. Bu kapsamda yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu ifade edilebilir.

Öğrenim durumu değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Bu değişkenle ilgili sınırlı sayıda yapılan araştırmalara bakıldığında; Ülker (2019), spor okuryazarlığı kavramını antrenör, spor yöneticisi ve beden eğitimi öğretmenlerinin bakış açıları ile incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda bireylerin spor okuryazarlığı farkındalıklarının eğitim durumuna (lisans mezunu, lisansüstü mezunu) göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Sivri (2021) ise yapmış olduğu çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerinin mezun okuldıkları okula göre beden okuryazarlığı algılarının anlamlı şekilde farklılaştığını tespit etmiştir. Spor bilimleri fakültesinden mezun olan öğretmenlerin BESYO mezunlarından daha yüksek puana sahip olduğu ifade edilmiştir.

Beden okuryazarlığı kavramı eğitim aşamasında bütüncül kavram üzerine inşaa edildiğinde fiziksel aktivite, spor ve beden eğitimi alanında okuryazar olan bireyler anlamına geleceği ifade edilmiştir (Mandigo ve diğ., 2009). Beden eğitimi mesleğinin, beden okuryazarlığı kavramını aktarabilme konusunda kendini gerçekleştiren, kendine güvenen ve olumlu benlik saygısını geliştiren bireyleri yetiştirme konusunda önemli role sahip olduğu ifade edilmiştir (Whitehead, 2001). Bu sebeple beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim aşamalarında beden okuryazarlığı kavramı ile muhatap olmaları gerektiği sonucunu çıkarabiliriz.

Sporcu öz geçmişi değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde her üç boyutta da anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sporcu öz geçmişi bulunan beden eğitimi öğretmenlerinin Kendilik hissi-Kendine güven, Bilgi ve Anlayış, İletişim boyutu ve ölçek toplam puanına ait ortalama değerlerinin, sporcu öz geçmişi bulunmayan beden eğitimi öğretmenlerine göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sporcu öz geçmişi bulunan öğretmenlerin sporun içerisinde yer alan; öz güven, yönetim becerileri, stres ve kaygıyla başa çıkma, iş disiplini, mücadele ruhu ve sosyal

becerilerin kazanılmasında beden okuryazarlığı bileşenleri ile gelişim modelinin katkısı olduğu ve bu kazanımların öğretmenlik mesleğine olumlu etki ettiği söylenebilir.

Literatür incelendiğinde sporcu öz geçmişine yönelik çalışmaların yer almadığı görülmektedir. Fiziksel aktivitelerin ve temel becerilerin geliştirilmesine katkı sağlayan etkenlerin çoğunlukla spor ortamları olduğu ifade edilmiş; spor yoluyla yetenekli bireylerin yüksek yeterlik seviyelerine ulaşacağına göz ardı edilmemesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Spor literatüründe ortaya çıkan beden okuryazarlığı tanımı “okuryazarlık” bileşeninden çok “bedensel/fiziksel” bileşene odaklanma eğiliminde olduğu ifade edilmiştir (Mandigo ve diğ., 2009).

5.1.2. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları cinsiyete, meslek yılına, okul kademesine, okul bölgesine/yerine, öğrenim durumuna ve sporcu öz geçmişine göre farklılaşıyor mu ?

Cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutunda ve ölçek toplam puan değerlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Anlamlı farklılık tespit edilen boyutlarda erkek öğretmenlere ait toplam puanların, kadın öğretmenlere ait toplam puan değerlerinden daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Literatürde araştırma sonucunu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Şahin (2016), beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendini sevme ve öz yeterliliklerini incelediği çalışmasında erkek öğretmenlerin öz yeterlik düzeylerinin kadın öğretmenlerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişkinin incelendiği bir diğer araştırma sonucunda da erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre öz yeterlik algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Kafkas ve diğ., 2010).

Literatürde araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmalara da rastlanmaktadır. Zengin (2003), kadın öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Nevşehir ilindeki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelendiği bir çalışmada ise bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha yüksek öz yeterliğe sahip olduğu tespit edilmiştir (Yılmaz, Yılmaz ve Türk, 2010).

Herhangi bir farklılığın ortaya çıkmadığı çalışmalara bakıldığında ise; Saracaloğlu, Certel, Varol ve Bahadır (2012), beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ve denetim odaklarını İncelendikleri çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği başka

bir araştırmada beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgulanmıştır (Altuntaş, Kul ve Karataş, 2016).

Görüldüğü üzere araştırma sonucuna benzer ve farklı sonuçlar elde edilen çalışmalar mevcuttur. Bu durumun araştırmalarda kullanılan öz yeterlik ölçeğinin farklı alanları ölçüyor olmasından ve araştırma örneklemini oluşturan grupların farklı bölgelerde yer alması ve bu farklılıkla beraber kültüründe etkisinin olabileceği ifade edilmiştir (Bandura, 2002). Bu sebeple yapılan araştırmada erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerden yüksek öz yeterlik algısına sahip olması örneklem grubunu oluşturan şehrin/bölgenin erkeğe veya kadına biçtiği değerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Meslek yılı değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları Anova testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik boyutunda 1-10 meslek yılı grubunda bulunan öğretmenlere ait ortalama değerlerin, 21 ve üzeri yıl grubunda bulunan öğretmenlere ait ortalama değerlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu farklılığın, 1-10 meslek yılına sahip olan öğretmenlerin, örneklem grubunun büyük çoğunluğunu oluşturmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Literatür incelendiğinde farklı gruplar lehine farklılıkların ortaya çıktığı başka çalışmalara da rastlanmaktadır. Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2001)'un yapmış oldukları çalışmada meslek yılı beş ve üzerinde olan öğretmenlerin, göreve yeni başlayan öğretmenlerden daha yüksek öz yeterliğe sahip olduğu ifade edilmiştir.

Diğer yandan araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrenen özerkliği destekleme davranışlarını ve öğretmen öz-yeterlik algılarını incelemek amacıyla yapılmış olan çalışmada meslekte çalışma yılı ile öz yeterlik algılarının tüm alt boyutlarda farklılaştığı bulgulanmıştır. Öğrenci güdülenmesi alt boyutunda çalışma yılı 1-5 ve 16 yıl üzeri olanların, 6-10 yıl ve 11-15 yıl olanlardan daha yüksek puan elde ettikleri; sınıf yönetimi alt boyutunda çalışma yılı 1-5 yıl olanların, 6-10 yıl ve 11-15 yıl olanlardan daha yüksek puan elde ettikleri; öğretim stratejileri alt boyutunda çalışma yılı 1-5 ve 16 yıl üzeri olanların, 6-10 yıl ve 11-15 yıl olanlardan daha yüksek puan elde ettikleri tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin meslekteki kıdem yılı ile öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur. Mesleki kıdemi 1-5 ve 15 yıl üzeri olanların, 5-10 ve 10-15 yıl olanlara göre daha yüksek öz yeterlik algılarına sahip olduğu ifade edilmiştir (Şahin, 2016).

Literatüre bakıldığında farklılıkların ortaya çıkmadığı çalışmalarda mevcuttur. Saracaloğlu ve diğ. (2012) yapmış oldukları çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin hizmet yılına göre öz yeterlik algılarının tüm alt boyutlarda ve ölçek genelinde anlamlı şekilde farklılaşmadığını tespit etmiştir. Buna benzer diğer bir araştırmada öğretmenlerin mesleki öz

yeterliklerine ilişkin görüşlerinin mesleki deneyimlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Kozak, 2017).

Okul kademesi değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Literatüre bakıldığında araştırma sonucunu destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Akbal (2016), yapmış olduğu çalışmada ilkokul, ortaokul ve lise kademesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Işgın (2020), yapmış olduğu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin görev yapılan okul kademesine göre öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Literatürde araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmaların da mevcut olduğu görülmektedir. Yapılmış olan bir çalışmada ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmış ve ortaöğretim kademesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öğretim stratejileri alt boyutunda öz yeterlik düzeylerinin ilköğretim kademesinde görev yapanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Saracaloğlu ve diğ. 2012). Kozak (2017), beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının ortaokul ve lise kademesine göre karşılaştırdığı çalışmada, iletişim alt boyutunda ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Şahin (2016), yapmış olduğu çalışmada ortaokul ve lise kademesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarını karşılaştırmış, lise kademesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ortaokul kademesinde görev yapanlara göre öz yeterlik algılarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Görüldüğü üzere literatür de farklı sonuçları ortaya koyan çalışmalar mevcuttur. Bu farklılıkların nedeninin kullanılan ölçeklerin farklı alanları ölçtüğünden veya örneklem grubunun farklı özelliklere sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Okul bölgesi/yeri değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları Anova testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Literatür incelendiğinde araştırma sonucunu desteklemeyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Işgın (2020), yapmış olduğu çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin kişilerarası öz yeterlik düzeylerinin il merkezinde çalışan öğretmenlerin köylerde çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yılmaz, Yılmaz ve Türk (2010)'ün yapmış olduğu çalışmada il merkezinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ilçe merkezinde ve köylerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine göre öz yeterlik algılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İl merkezinde bulunan okulların ilçe merkezinde ve köylerde bulunan okullara göre araç-gereç, malzeme ve çevre şartları açısından daha iyi durumda olmasının öğretmenlerin öz yeterlik düzeyine etki ettiği ifade edilmiştir. Yine benzer sonuçlara ulaşan Korkut ve Babaoğlu

(2012) ve Sivri (2021), il merkezinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin ilçelerde ve köylerde görev yapan öğretmenlere göre daha yüksek öz yeterliğe sahip olduğunu ifade etmiştir.

Literatürde araştırma sonucunu destekleyen çalışmalara rastlanmadığı görülmektedir, bu nedenle okul yeri değişkeni açısından beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarına yönelik yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bu açıdan literatüre yapacağı katkı önem arz etmektedir.

Öğrenim durumu değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Anlamlı bir fark çıkmaması; öğretmenlerin lisans ve lisansüstü eğitimlerinde öz yeterliklerine yönelik ayırt edici içeriklerin olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Akbal (2016), yapmış olduğu çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim durumuna (lisans, lisansüstü) göre öz yeterlik düzeylerini karşılaştırmış ve anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Işgın (2020), yapmış olduğu çalışmada da benzer sonuca ulaşarak beden eğitimi öğretmenlerinin eğitim düzeylerine (lisans, lisansüstü) göre öz yeterlik algılarının anlamlı şekilde farklılaşmadığını tespit etmiştir. Literatürde öz yeterlik algısı ile öğrenim durumunu inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Ulaşılabilen mevcut çalışmaların da bu çalışma sonucunu desteklediği görülmektedir.

Sporcu öz geçmişi değişkenine göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları t testi ile analiz edilmiştir. Analiz neticesinde her üç boyutta ve ölçek toplam puanında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sporcu öz geçmişi bulunan beden eğitimi öğretmenlerinin öğrenci katılımına yönelik öz yeterlik, öğretim stratejilerine yönelik öz yeterlik, sınıf yönetimine yönelik öz yeterlik ve ölçek toplamına ait ortalama değerlerinin, sporcu öz geçmişi bulunmayan beden eğitimi öğretmenlerine göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre sporcu öz geçmişine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin meslek hayatı öncesinde veya meslek hayatı süresince spora devam etmelerinin öz yeterlik algılarına olumlu etki ettiği düşünülebilir.

Literatür incelendiğinde araştırma sonucunu destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Kafkas ve diğ. (2010), yapmış olduğu çalışmada lisanslı spor yapan beden eğitimi öğretmen adaylarının lisanslı spor yapmayan adaylara göre öz yeterlik algılarının anlamlı şekilde farklılaştığını tespit etmişlerdir. Tuzcu (2019)'nun, farklı branş öğretmenleri ile beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarını karşılaştırdığı çalışmada spor yapan öğretmenlerin öz yeterlik algılarının spor yapmayanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aydın (2019), beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki yeterlik düzeylerini incelemiştir. Düzenli sportif faaliyetlere katılan öğretmenlerin mesleki yeterliklerinin kısmen katılan ve katılmayan öğretmenlere göre anlamlı şekilde farklılaştığını tespit etmiştir.

Farklılıkların tespit edildiği araştırma sonucunu destekleyen başka çalışmalarda bulunmaktadır (Kafkas ve diğ., 2010; Seçkin ve Başbay, 2013; Ünlü, 2008;).

Literatür incelendiğinde çalışma sonucunu desteklemeyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Altuntaş, Kul ve Karataş (2016), yapmış olduğu çalışmada lisanslı olarak spor yapan ve yapmayan beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Yine, Koparan, Öztürk ve Korkmaz (2011), öğretmenlerin lisanslı olarak spor yapmalarının öz yeterlik inanç düzeylerine bir etkisi olmadığını tespit etmişlerdir.

5.1.3. Beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasında ilişki var mıdır?

Yapılan analizler sonucunda beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasında anlamlı, pozitif yönlü ve orta düzeyli bir ilişki bulunmuştur.

Literatür incelendiğinde bu araştırma sonucunu destekleyen çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. Sivri (2021), beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları pedagojik bilgi ve becerileri ile beden okuryazarlıkları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında beden okuryazarlığı ile öz yeterlikleri arasında pozitif yönde yüksek düzeyli ilişki olduğunu tespit etmiştir. Çuhadar (2021), beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile fiziksel aktiviteye katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında fiziksel okuryazarlık alt boyutlarının tamamında ve toplam puanları ile fiziksel aktivite düzeyleri arasında pozitif yönde düşük düzeyli ilişki olduğunu tespit etmiştir. Arnett (2017), 18-25 yaş aralığında olan bireylerin yeterlik algısı, motor beceri yetkinliği ve fiziksel davranışları arasındaki ilişkiyi fiziksel okuryazarlık çerçevesinde incelemiştir. Araştırma sonucunda fiziksel okuryazarlığın temel alanlarının çoğunda aktif bireylerin algılanan yeterlik ve fiziksel aktivite davranış puanlarının yüksek olduğu ifade edilmiştir. Bu sonuçla birlikte fiziksel okuryazarlık modelinin genç yetişkin nüfusa genişletilmesi için destekleyici çalışma olabileceği ifade edilmiştir.

Sum, Wallhead, Ha, ve Sit (2018), beden eğitiminin sürekli mesleki gelişiminin öğretmenlerin beden okuryazarlığı ile öz yeterlik düzeylerinin öğrencilerin öğrenme çıktuları üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Deney ve kontrol grupları kullanılarak toplam 8 aylık bir program öğretmenler aracılığıyla öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin fiziksel okuryazarlığı ve öz yeterliğinin, etkili beden eğitimi öğretiminin belirleyicileri olduğu ifade edilmiş ve bunun da öğrencilerin fiziksel okuryazarlığını, fiziksel aktiviteye katılımını etkileyeceği ifade edilmiştir. Colella ve Bonasia (2019), ilkokul (8 yaş) öğrencilerinin öğretim stilleri aracılığıyla, fiziksel okuryazarlık ve algılanan öz yeterlik düzeylerini incelemişlerdir. Deney ve kontrol grupları oluşturularak 3 yıllık bir program hazırlanmıştır. Her yıl için tüm

çocuklara dört motor testi (uzun atlama, mekik koşusu, sağlık topu atma ve 6 dakikalık yürüme testi), bir koordinasyon testi, öz yeterlik ve eğlenceyi değerlendirmeye yönelik iki öz bildirim önerilmiştir. Araştırma sonucunda erkek çocukların üç yıl içinde kız çocuklardan daha yüksek motor performans ve öz yeterlik algısı gösterdiği ifade edilmiştir.

5.2. Sonuçlar

Yapılmış olan bu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algıları ile öz yeterlik algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Her iki ölçek arasında anlamlı, pozitif yönlü ve genel itibariyle orta düzeyli bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlara göre beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlilikleri arttıkça, beden okuryazarlığı düzeylerinin artacağı; diğer bir ifade ile beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı düzeyleri arttıkça, öz yeterliklerinin de artacağı söylenebilir.

Hareketli bir yaşam sürmenin bireylerin fiziksel, zihinsel ve psikolojik iyi oluşlarına olumlu yönde katkı sağladığı söylenebilir. Bu açıdan düşünüldüğünde beden eğitimi öğretmenlerinin mesleği gereği hareketli bir yaşam tarzına, fiziksel olarak yeterli becerilere sahip olduğu ve bu yeterliklerinin öz yeterlik düzeylerine olumlu yönde katkısı olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı ve öz yeterlik algıları demografik değişkenler açısından da incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının cinsiyete, meslek yılına, okul kademesine, okul bölgesine/yerine, öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Diğer yandan beden eğitimi öğretmenlerinin beden okuryazarlığı algılarının sporcu öz geçmişine göre anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik algılarının, okul bölgesine/yerine, okul kademesine ve öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı; cinsiyet, meslek yılı ve sporcu öz geçmişi değişkenlerine göre ise anlamlı şekilde farklılaştığı görülmüştür.

Sonuç olarak sporcu öz geçmişi bulunan öğretmenlerde beden okuryazarlığı ve öz yeterlik algılarının yüksek çıkması öğretmenlerin beden okuryazarlığı becerilerinin fiziksel hareket ile doğrudan ilişkili olmasından kaynaklandığı sonucuna ulaşılabilir. Beden okuryazarlığının bedeni geliştirmek ile ilgili tüm bilgi ve becerileri kapsayan bütüncül bir kavram olduğu bilinmektedir. Nasıl spor yapılacağını teorik olarak bilmenin yeterli olmadığı; iyi bir beden okuryazarlığına sahip olmak için sporun gerektirdiği motivasyona, yeterliklere ve motor becerilere de sahip olmak gerektiği ifade edilebilir. Diğer değişkenlerde farklılığın ortaya çıkmamasının; araştırmaya katılan öğretmenler tarafından beden okuryazarlığı kavramının değerlendirilmesinde fiziksel aktivite davranışı, motor beceriler, psikososyal/bilişsel davranışlar ve fiziksel uygunluk yönünden yeterli bir ilişki kurulamamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan alanyazında yer alan çalışmaların neredeyse tamamının 2018

yılından sonra yapıldığı görülmektedir. Bu kavramın literatüre yeni kazandırılıyor olmasından dolayı beden eğitimi öğretmenlerinin bu kavramdan haberdar olmadığı veya daha önce bir farkındalık oluşmadığından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. (Çuhadar, 2021; Sivri, 2021; Ülker, 2019).

Tüm bunlarla birlikte hareket becerilerinin yapılandırılmış olarak eğlenceli bir şekilde sunulduğu yer okullarda beden eğitimi dersleridir. Hareket eğitimi konusunda uzman olarak kabul edilen beden eğitimi öğretmenleri ilkökul kademesinde görev alamamaktadır. Hem ömür boyu sağlıklı yaşam, hem de birçok spor branşının temel hareket becerilerinin kazandırılması, hem de spora yönlendirme ve olimpik sporcular yetiştirebilme açısından ilkökul kademesinin önemli olduğu; dolayısıyla beden eğitimi öğretmenlerinin bu kademedeki görev almasının beden okuryazarlığı açısından kritik öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak çocukların, beden eğitimi öğretmenlerinin görev aldığı ortaokul ve lise kademelerine gelene kadar, fiziksel aktivite konusunda ailede, çevrede ve ilkökulda sınıf öğretmenleri tarafından yeterince desteklenmediği takdirde, hareketsizlikten kaynaklanan sağlık problemleri ile daha sık karşılaşabilirler. Bu sağlık problemlerinin başında gelen solunum yolu, kalp-damar, kas ve iskelet sistemi rahatsızlıkları ve birçok hastalık ile karşı karşıya kalmaktadır. Böyle bir fiziksel uygunluk problemi yaşayan çocuklar ile karşılaşan beden eğitimi öğretmenlerinin ortaya koyacağı çabaların geç kalınmış bir müdahaleye dönüşebileceği unutulmamalıdır.

5.3. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular ışığında, beden eğitimi literatürüne katkı sağlayacak ve bu alanda çalışma yapmayı düşünen araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Beden eğitimi öğretmenlerinin lisans ve lisansüstü eğitim düzeylerinde yer alan müfredat konularına beden okuryazarlığı kavramını içeren bir ders eklenebilir.
- Bireylere küçük yaşlarda kazandırılan davranışların geliştirilmeye açık; gelişim dönemlerinde de olumlu katkısı olacağı düşünülmektedir. Bu anlamda özellikle ilkökul çağında bulunan öğrencilerin hareket etme, fiziksel aktivitelere katılma ve sağlıklı yaşam konusunu bir davranış haline getirebilmesi için beden eğitimi ve oyun derslerine beden eğitimi öğretmenlerinin girmesi kritik öneme sahiptir.
- Ortaokul öğrencileri için hazırlanan fiziksel uygunluk testlerine yeni hareket becerileri eklenerek bir program dahilinde uygulanabilir (100 metre koşusu, sıçrama becerisi, tutma becerisi, vb.).
- Hareketli bir yaşam sürmenin, düzenli fiziksel aktivitelere katılmanın ve spora devam etmenin birey üzerindeki çıktılarına ulaşmak zaman alabilir, bu anlamda deney ve kontrol grupları oluşturularak, orta ve uzun zamanlı programlar hazırlanarak boyamsal çalışmalar yapılabilir (Örneğin: 9 ay-4 yıl).

- Beden okuryazarlığı kavramı hareket, fiziksel aktivite, sağlıklı yaşam ve belirli yeterlikler üzerine yoğunlaştığı için bu kazanımları ölçmeye yönelik yeni ölçme araçları geliştirilebilir.
- Mevcut çalışma beden eğitimi öğretmenleri üzerine yapılmıştır. Farklı branş öğretmenleri de dahil edilerek yeni bir çalışma yapılabilir.
- Okulların ve spor tesislerinin araç-gereç ve malzeme konusunda desteklenmesi devlet politikası haline gelmelidir.
- Çalışmanın örneklem grubu Konya ili ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsam genişletilerek farklı illerde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri de çalışmaya dahil edilebilir.
- Özel okullarda görev yapan öğretmenler üzerine çalışmalar yapılabilir. Çünkü özel okullarda görev yapan öğretmenlerin spora katılmak için daha fazla fırsata (araç-gereç, tesis, spor malzemesi) sahip olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- [1].Acar, H.(2019). *Rehberlik ve araştırma merkezinde çalışan öğretmenlerin genel öz yeterlilik algıları ve iş doyumunu düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Amme İdaresi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Ankara.
- [2].Akbal, M. (2016). *Beden eğitimi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişki*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bartın.
- [3].Akkoyunlu, Y.(1996). Beden eğitimi ve spor. PAÜ. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 80-81.
- [4].Aksay, B.A. (2019). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (İstanbul ili örneği). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [5].Altuntaş, E. A., Kul, M., ve Karataş, İ. (2016). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile öz yeterlilikleri arasındaki ilişki. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 196-215.
- [6].Arnett, J. (2017). *Examining the relationships among perceived competence, motor skill proficiency, and physical activity behaviour within the framework of physical literacy* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Nipissing University, Faculty of Education. Kanada
- [7].Arseven, A. (2016). Öz yeterlilik: bir kavram analizi. *Electronic Turkish Studies*, 11(19).
- [8].Aydın, E. (2019). Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki yeterlilik düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 411-425.
- [9].Bandura, A. (2002). Social cognitive theory in cultural context. *Applied Psychology*, 51(2), 269-290.
- [10].Bandura, A. (1994). *Social cognitive theory and exercise of control over HIV infection in preventing AIDS* (ss. 25-59). Springer, Boston, MA.
- [11].Bandura, A. (1997). *Self-efficacy*.(Translation. W.H. Freeman).New York: The exercise of control.
- [12].Bandura, A. (1989). Regulation of cognitive processes through perceived self-efficacy. *Developmental Psychology*, 25(5), 729.
- [13].Büyükköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. Baskı). Ankara: Pegem.
- [14].Castelli, D., ve Rink, J. (2003). A comparison of high and low performing secondary physical education programs the school change literature. *Journal of Teaching in Physical Education*, 512(22), 512-532.
- [15]. Castelli, D.M., Barcelona, J.M., ve Bryant, L. (2015). Contextualizing physical literacy in the school environment: The challenges. *Journal of Sport and Health Science*, 4, 156-163.
- [16].Chen, A. (2015). Operationalizing physical literacy for learners: Embodying the motivation to move. *Journal of Sport and Health Science*, 4, 125-131.
- [17].Chen, A., ve Sun, H. (2015) A great leap of faith: Editorial for JSHS special issue on physical literacy. *Journal of Sport and Health Science*, 4, 105-107.
- [18].Colella, D., ve Bonasia, M. (2019). Teaching styles, physical literacy and perceived physical self-efficacy. Results of a learning unit in primary school. *Spor Hekimliği Dergisi*, 54(1), 001-007.
- [19].Çapa, Y., Çakıroğlu, J., ve Sarıkaya, H. (2005). Öğretmen öz yeterlilik ölçeği Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 30(137). 74-81.
- [20].Çubukçu, Z., ve Girmen, P. (2007). Öğretmen adaylarının sosyal öz yeterlilik algılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1).
- [21].Çuhadar, Y. (2021). *Beden eğitimi öğretmenlerinin fiziksel okuryazarlık algıları ile fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- [22].Çiçek, O. (2018). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile öğretmen öz-yeterlilikleri arasındaki*

- ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- [23].Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(186), 72-84.
- [24].Demir, G. (2020). *Beden eğitimi öğretmenlerinin bilgi paylaşımına yönelik tutumları ile mesleki öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hitit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çorum.
- [25]. Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F., ve Kangalgil, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-2), 57-68.
- [26].Demirhan, G., Edginton, C.R. ve Mingkai, C.H.I.N Edginton. (2010). Beden eğitimi ve sağlık: Yeni bir küresel görüş birliği. *Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 122-128.
- [27].Dönmez, B. (2017). Saygın öğretmen yetiştirme ve istihdamı üzerine düşünceler. *Eğitime Bakış*, 13(41), 22-41.
- [28].Dudley, D. A. (2015). A conceptual model of observed physical literacy. *The Physical Educator*, 72(5).
- [29]. Edwards, L.C., Bryant, A.S., Morgan, K., Cooper, S.M., Jones A.M., ve Keegan, R.J. (2019). A professional development program to enhance primary school teachers' knowledge and operationalization of physical literacy. *Journal of Teaching in Physical Education*, 38(2), 126-135. <https://doi.org/10.1123/jtpe.2018-0275>.
- [30].Engin, M. B. (2019). *Sporcu öğrencilerin akademik motivasyon ve genel öz-yeterliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor.
- [31].Ekinci, N. (2015). Öğretmen adaylarının öğrenme yaklaşımları ve öğretmen öz yeterlik inançları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 62-76.
- [32].George, D., ve Mallery, M. (2010). *Spss for windows step by step a simple guide and reference. 17,0 update*,(10a ed.) Pearson, Boston.
- [33].Giblin, S., Collins, D., ve Button, C. (2014). Physical literacy: importance, assessment and future directions. *Sports Medicine*, 44(9), 1177-1184.
- [34].Gould, D., ve Weinberg, S.R. (2015). *Spor ve Egzersiz Psikolojisinin Temelleri* (Koruç, Z., Şahin, M. Çev.) Nobel Akademik Yayıncılık.
- [35].Gülmez, T. (2015). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının internet özyeterlik düzeyleri ile bilgi okuryazarlık özyeterlikleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- [36]. Hergüner, G., Arslan, Ö. G. S., ve DüNDAR, A. G. H. (2002). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul deneyimi dersini algılama düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(11), 44-58.
- [37].Işgın, F. (2020). *Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası özyeterlik düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [38].İnal, A. N. (1998). *Beden eğitimi ve spor bilimine giriş*. Konya: Selçuk Üniversitesi Vakfı Yayınları.
- [39].Jurbala, P. (2015) What is physical literacy, really?, *Quest*, 67(4), 367-383.
- [40].Kafkas, M. E., Mahmut, A. Ç. A. K., Çoban, B., ve Karademir, T. (2010). Beden eğitimi öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleki kaygıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- [41].Kalaycı, Ş. (2018). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. 8.baskı. Ankara, Dinamik Akademi Yayıncılık, s.405.
- [42]. Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- [43]. Kazanoğlu, İ. (2019). *Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve öz yeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Kış Sporları Ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- [44].Keegan, R.J., Keegan, S.L., ve Daley S.(2013). Getting Australia moving: establishing a physically literate and active nation (game plan). *Centre for Excellence in Physical Literacy and Active Youth (CEPLAY)*.University of Canberra.
- [45].Kellner, D. (2001). New Technologies / New Literacies: Reconstructing Education fort henwe millenium. *International Journal of Technology and Design Education*, 11, 67-81.
- [46]. Koparan, Ş., Öztürk, F., ve Korkmaz, N. H. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik ve beden eğitimi öğretmeni yeterliliğinin incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı*, 52-61.
- [47].Korkut, K., ve Babaoğlan, E. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(16), 269-281.
- [48].Kozak, M. (2017). *Beden eğitimi öğretmenlerinin öğrenen özerkliğini destekleme davranışları ile mesleki öz yeterlik algıları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- [49].Kress, G. (2003), *Literacy in the New Media Age*. London: Routledge.
- [50].Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, A. G. M. S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28.
- [51].Kurt, T. (2012). Öğretmenlerin öz yeterlilik ve kolektif yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 195-227.
- [52]. Kuter, F. Ö., ve Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 6, 75-94.
- [53].Korucu, G.(2004). *İlköğretim okullarında beden eğitimi ve spor derslerinde beden eğitimi öğretmenlerinin karşılaştıkları güçlükler ve okul yöneticilerinin bu konudaki görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- [54].Lysniak, U. (2020). Motor skill equity: Physical literacy and the rise of low skilled students. *The International Journal of Physical Education*, 57(1).
- [55].Mandigo, J., Francis, N., Lodewyk, K., ve Lopez, R. (2009). Physical literacy for educators. *Physical and Health Education Canada Journal*, 75, 27-30.
- [56].MEB.(2018).2023eğitimvizyonu.Çevrim-içi:http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf], Erişim tarihi: 19.06.2021.
- [57].MEB. (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı*. Ankara.
- [58].MEB. (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (5-8 sınıf)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı
- [59].Merleau-Ponty, M. (2013). *Phenomenology of perception*. Routledge
- [60].Munusturlar, S., ve Yıldız, G. (2020). Beden eğitimi öğretmenleri için algılanan beden okuryazarlığı ölçeği'nin faktör yapısının türkiye örneklemeine yönelik sınanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 200-209.
- [61].Mosston, M., ve Asworth, S. (2004). *Beden eğitimi öğretimi*. (Çev. Tüzemen, E.). Ankara: Bağırhan.
- [62].Önal, İ. (2010). Tarihsel değişim sürecinde yaşam boyu öğrenme ve okuryazarlık: Türkiye deneyimi. *Bilgi dünyası*, 11(1), 101-121.
- [63].Özkuş, R. (2021). *Öğretmenlerin öz-yeterlik algısı, sınıf yönetimi kaygısı ve öğrenci kontrol ideolojileri arasındaki ilişkilerin analizi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Malatya.
- [64].Pajares, F., ve Miller, M. D. (1994). Role of self-efficacy and self-concept beliefs in mathematical problem solving: A path analysis. *Journal of Educational Psychology*, 86(2), 193.
- [65].Penney, D., ve Chandler, T. (2000). Physical education: What future(s)? *Sport, Education and Society*, 5, 71- 87.
- [66].Piaget, J., ve Inhelder, B. (2016). *Çocuk psikolojisi. (O. Türkay, Çev.) İstanbul: Pinhan*.
- [67].Pot, N., Whitehead, M.E., ve Durden-Myers, E.J. (2018). Physical literacy from philosophy to practice. *Journal of Teaching in Physical Education*, 37(3), 246-251.

- [68].Robinson, D.B., Randall, L., ve Barrett, J. (2018). Physical literacy (mis) understandings: What do leading physical education teachers know about physical literacy?. *Journal of Teaching in Physical Education*, 37(3), 288-298.
- [69].Roetert, E.P., ve Jefferies, S.C. (2014). Embracing physical literacy. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 8, 38-40.
- [70].Saracaloğlu, A. S., Certel, Z., Varol, S. R., ve Bahadır, Z. (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin özyeterlik inançları ve denetim odaklarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 54-65.
- [71].Seçkin, A., ve Başbay, M. (2013). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik inançlarının incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 8(8).
- [72].Sevin, H.D., ve Küçük, S. (2016). İş görenlerin rekreasyonel etkinliklere katılım düzeyleri ile Çalışma performansları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 3(1), 24-31.
- [73].Silverman, S., ve Mercier, K. (2015). Teaching for physical literacy: Implications to instructional design and PETE. *Journal of Sport and Health Science*, 4(2), 150-155.
- [74].Sivri, M. (2021). *Beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları pedagojik bilgi ve becerileri ile beden okuryazarlıkları arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- [75].Sum, R. K. W., Morgan, K., Ma, M. M. S., ve Choi, S. M. (2021). The influence of a customized continuing professional development programme on physical education teachers' perceived physical literacy and efficacy beliefs. *prospects*, 50(1), 87-106.
- [76].Sum, K. W. R., Wallhead, T., Ha, S. C. A., ve Sit, H. P. C. (2018). Effects of physical education continuing professional development on teachers' physical literacy and self-efficacy and students' learning outcomes. *International Journal of Educational Research*, 88, 1-8.
- [77].Sum, R. K. W., Ha, A. S. C., Cheng, C. F., Chung, P. K., Yiu K. T. C., Kuo, C. C., Yu, C. K., ve Wang, F. J. (2016). Construction and validation of a perceived physical literacy instrument for physical education teachers. *plos one*, 11(5), 1-10.
- [78].Stoddart, A. L., ve Humbert, M. L. (2017). Physical literacy is...? What teachers really know. *Revue phénEPS/PHEnex Journal*, 8(3).
- [79].Şahin, M. (2016). *Konya ilindeki beden eğitimi öğretmenlerinin kendini sevme ve öz yeterliliklerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- [80].Şentürk, H. E. (2019). Fiziksel okuryazarlık. *Spor Bilimleri*, 89.
- [81].Tabachnick, B.G., ve Fidell, L.S. (2015). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (Çev: Mustafa Baloğlu). Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık.
- [82].Taş, H., ve Altunsöz, İ.H. (2021). Bedensel Okuryazarlık Kavramı ve Önemi . *Spor Bilimleri Dergisi* , 32 (3) , 109-122 .
- [83].Taş, H., ve Altunsöz, İ. H. (2021). Ortaokul öğrencilerinin bedensel okuryazarlığını değerlendirme. *Education and Science*, 46(208), 475-492.
- [84].Tschannen-Moran, M., ve Woolfolk Hoy, A.(2001). Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Construct. *Teaching and Teacher Education*. 17(7), 783-805.
- [85].Tuzcu, G.P. (2019). *Farklı branş öğretmenleri ile beden eğitimi öğretmenlerinin öz yeterlilik algularının karşılaştırması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Gaziantep.
- [86].UNESCO. (2006). *Development of information literacy through school libraries in south-eastasian countries*. Bangkok: Unesco.
- [87].United Nations Educational Sacou. (Ed.).(2015). *Quality physical education: guidelines for policy makers*. Paris: United Nations Educational Sacou.
- [88].Ünlü, H. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin yeterlikleri ve sınıf yönetimi davranışları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- [89].Ülker, Ş.G.(2019). *Spor okur-yazarlığı kavramının antrenör, yönetici ve beden eğitimi öğretmenlerinin bakış açıları ile irdelenmesi İstanbul örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Gedik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- [90].Yılmaz, G., Yılmaz, B., ve Türk, N. (2010). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi (Nevşehir İli Örneği). *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*.12(2), 85-90.
- [91].Wall, J., ve Murray, N. (1994). *Children and movement: Physical education in the elementary school*. Madison, WI: Brown and Benchmark.
- [92].Whitehead, M.E.(2001). The concept of physical literacy. *European Journal of Physical Education*, 6(2), 127-138.
- [93].Whitehead, M.(2007). Physical literacy: Philosophical considerations in relation to developing a sense of self, universality and propositional knowledge. *Sport, Ethics and Philosophy*, 1(3), 281-298.
- [94].Whitehead, M.(2010). *Physical literacy: throughout the lifecourse*. London: Routledge.
- [95].Whitehead, M. (2013a). The history and development of physical literacy. *ICSSPE Bulletin-Journal of Sport Science and Physical Education*, 65.
- [96].Whitehead, M. (2013). What is physical literacy and how does it impact on physical education. *Debates in Physical Education*, 37-52.
- [97].Zengin, U. K. (2003). *İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlilik algıları ve sınıf içi iletişim örüntüleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- [98].Türkiye sağlık araştırması. (2019). Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=TurkiyeSaglik-Arastirmasi-2019-33661>
- [99].Early years foundation stage (EYFS) statutory framework. (2021, 7 Eylül). Erişim adresi:https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/239040/

EK-1

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Değerli Öğretmenlerim,

Aşağıda bazı demografik bilgilerinize ulaşmaya yönelik sorular bulunmaktadır. Beden eğitimi ve spor alanında yapılan bir çalışma için bu bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için lütfen aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Daha sonra soruların altında yer alan seçeneklerden size uygun olanları **(X)** işareti ile belirleyiniz.

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1- Cinsiyetiniz

Kadın ( ) Erkek ( )

2 - Meslek yılı

1-5 ( ) 6-10 ( ) 11-15 ( ) 16-20 ( ) 21 ve üzeri ( )

3 - Çalıştığınız okul bölgesi/yeri

Mahalle(Köy)( ) İlçe Merkezi ( ) İl Merkezi ( )

4- Çalıştığınız okul kademesi

Ortaokul( ) Lise( )

5- Öğrenim durumunuz nedir?

Lisans( ) Lisansüstü ( )

6- Lisanslı sporcu öz geçmişiniz bulunmakta mıdır ?

Evet ( ) Hayır ( )

EK-2

Değerli Öğretmenlerim,

Aşağıda yer alan ölçeklerde “**Algılanan Beden Okuryazarlığı ve Öz-yeterlik Algısı**” na yönelik ifadeler ve sorular bulunmaktadır. Lütfen bu ifadeleri ve soruları dikkatli doğru okuyarak cevaplayınız. Ölçeklerde yer alan ifadeleri ve soruları lütfen dikkatle okuyunuz, her ifadenin ve sorunun karşısında yer alan kutucuklardan size uygun olanını **(X)** işareti ile cevaplayınız. Vereceğiniz cevapların samimi ve içten olması çalışmanın amacına ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Elde edilecek olan veriler hiçbir şekilde kişisel amaçlar doğrultusunda kullanılmayacaktır. Bu veriler Mersin Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yapılan yüksek lisans tezinde kullanılacaktır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bu çalışmaya katılımınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Yunus MACAR

Yüksek Lisans Öğrencisi

Doç. Dr. Elif Nilay ADA

Danışman

ALGILANAN BEDEN OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİ

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılmıyorum ne de katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	1	2	3	4	5
1- Yeterli temel hareket becerilerine sahibimdir.					
2-Öğrenilmiş motor becerileri diğer fiziksel aktivitelerde uygulayabilirim.					
3-Beden eğitimi konusundaki bilgilerimi uzun dönemde uygulayabilirim.					
4- Fiziksel uygunluk (fitness) için öz yönetim becerilerine sahibimdir.					
5- Spor yapmayı yaşam boyu sürecek bir alışkanlık haline getirebilirim					

6- Yaşam boyu spor anlayışına sahibim.					
7- Daha sağlıklı olmak için spor yapmaya istekliyimdir.					
8- Güçlü iletişim becerilerine sahibimdir.					
9- Güçlü sosyal becerilere sahibimdir.					

EK-3

ÖĞRETMEN ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ

		Yetersiz		Çok az yeterli		Biraz yeterli		Oldukça yeterli		Çok yeterli	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
1	Çalışması zor öğrencilere ulaşmayı ne kadar başarabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
2	Öğrencilerin eleştirel düşüncelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
3	Sınıfta dersi olumsuz yönde etkileyen davranışları kontrol etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
4	Derslere az ilgi gösteren öğrencileri motive etmeyi ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
5	Öğrenci davranışlarıyla ilgili beklentilerinizi ne kadar açık ortaya koyabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
6	Öğrencileri okulda başarılı olabileceklerine inandırmayı ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
7	Öğrencilerin zor sorularına ne kadar iyi cevap verebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
8	Sınıfta yapılan etkinliklerin düzenli yürümesini ne kadar iyi sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
9	Öğrencilerin öğrenmeye değer vermelerini ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
10	Öğrettiklerinizin öğrenciler tarafından kavranıp kavranmadığını ne kadar iyi değerlendirebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
11	Öğrencilerinizi iyi bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlayacak soruları ne ölçüde hazırlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
12	Öğrencilerin yaratıcılığının gelişmesine ne kadar yardımcı olabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
13	Öğrencilerin sınıf kurallarına uymalarını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
14	Başarısız bir öğrencinin dersi daha iyi anlamasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
15	Dersi olumsuz yönde etkileyen ya da derste gürültü yapan öğrencileri ne kadar yatıştırabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
16	Farklı öğrenci gruplarına uygun sınıf yönetim sistemi ne kadar iyi oluşturabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
17	Derslerin her bir öğrencinin seviyesine uygun olmasını ne kadar sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9
18	Farklı değerlendirme yöntemlerini ne kadar kullanabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	9

19	Birkaç problemlı öğrencinin derse zarar vermesini ne kadar iyi engelleyebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Öğrencilerin kafası karıştığında ne kadar alternatif açıklama ya da örnek sağlayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Sizi hiçe sayan davranışlar gösteren öğrencilerle ne kadar iyi baş edebilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Çocuklarının okulda başarılı olmalarına yardımcı olmaları için ailelere ne kadar destek olabilirsiniz ?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Sınıfta farklı öğretim yöntemlerini ne kadar iyi uygulayabilirsiniz?	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Çok yetenekli öğrencilere uygun öğrenme ortamını ne kadar sağlayabilirsiniz	1	2	3	4	5	6	7	8	9

